

БОЗОР СОБИР

ЧАШМИ
САФЕДОР

Бозор СОБИР

ЧАШМИ САФЕДОР

1991

Замимаи нашрияи «АДОЛАТ»

Poplar's Eye
Copyright © 1991 Bozor Sobir
All rights reserved.

ЗАНИ ТОЧИК ВА ПАХТА

Агарчи феъли ранчидан надорам, лек меранчам.
Агарки, эй зани точик, нагӯяд ҳарки хушрӯят.
Агарчанде сафедӣ мекунам аз пахта хирманҳо
Ба ҷои хирмани рӯят.

Мабодо хирмане сӯзад, мабодо...
Валекин хирмани рӯи ту месӯзад,
Валекин хирмани мӯи ту месӯзад,
Ҳубоби мушту ангушти ту месӯзад.
Миёну банди зонуи ту месӯзад.

Ҳаворо гарчи боре бо ҳавопаймо напаймудӣ,
Валекин мезанад чун пахта доруят ҳавопаймо.
Агарчи дӯстрӯӣ, садкаи рӯят,
Палоси хонаат аз ҳалтаи дуст аст,
Вовайло, вовайло!

Ба ғайр аз сояи мӯят надида сояи дигар,
Сафолак баст саҳрову сафолак баст лабҳоят.
Чу модар шири ту дар синаат туршид,
Даме бо ҳолату як дам ту беҳолат.

Ва меранчам,
Агарки, эй зани точик, нагӯяд ҳарки нурунит.
Агарчи дар сару рӯи ту мепошанд
Ба зерӣ нури доҳӣ ҳар замон нурий.

Фидои тори мӯят, эй зани точик,
Ки тори пахтаро чун тори мӯят кардай борик.
Сафедихоӣ ту кам шуд,
Сафедахоӣ ту дар пахтаҳо зам шуд.

Асалҳои сафеди пахта ҳам ҳастанд,
Касалҳои сафеди пахта ҳам ҳастанд.
Чи хунҳое
Ҳам сафеду ҳам тунук шуд дар урук,
Ҳамчу обе дар арик.

Муҳити зисти ту зишт аст...
 Барои пахтае тай мекуӣ як халта дар гардан
 Замини яккадеро ҳар қадам дукат,
 Ту гӯе аз қабилӣ ҷонваронӣ халтадор астӣ.

Муҳити зисти ту зишт аст...
Ба ҷои зан ҳуволи пахта тан пур мекунад
 ҳамчун дучон ин ҷо,
Ба ҷои моҳи зан моҳи план пур мешавад
 ҳамчун зани зоё.
Ба тамсил шахси зан он мали дӯшоист,
Ки бо қахпӯст медӯшанд.

Агарчи феъли ранчидан надорам, сахт меранчам,
Агарки, эй зани тоҷик, нагӯяд ҳарки яктоят.
Ба сахро дида хирманҳои тиллоӣ сафедатро
Агарки, эй зани тоҷик, нагӯяд ҳар ки тиллоят.

ҚАСАМИЯ

Эй, ки лабро бастай маҳкам ба мӯҳри мансабат,
Мӯҳри мансабро бигир аз лаб, ки мегирад дамат.
Ҳамчу хапгире агар давлат туро умре набаст,
Бош, охир, ман ба занчири сухан мебандамаст...

Ман туро танҳо мисол овардам ин ҷо дар қалам,
Дар қаламрав, лек медонам, ки танҳо нестӣ.
Дар таги сад номи дигар метавонам хат кашид,
Ҳамчу зери ҷумлаи бешахс, ман аз ростӣ.

Аз вазорат деви фартуте агар ночор рафт,
Дар сини ҳафтод ё ҳаштод ё ҳаштоду ҳафт.
Он қадар дидем, номаш дар вазорат лавҳа шуд,
Он қадар дидем, ҷояшро ба шайтон дода рафт.

Мо на танҳо ихтирои моҳи сунъӣ кардаем,
Одамони сунъӣ ҳам бисъёр кардем ихтиро.
Одамоне дар миёни чорҷӯби расмият
Хушк, ҳамчун дар миёни чорҷӯба расмҳо...

Гови деҳқон ҳайф шуд, нобуд шуд, ёдаш ба хайр,
Говришонро бубин акнун ба ҳам дар говчанг.
Чун барои қаҳрамони қаҳтӣ мебояд ниҳод
Аз барои гови деҳқон ҳайкале аз говсанг...

Дар баҳори бозсозӣ дастҳоямро, биё,
Ман кунам кишти баҳорӣ чун зироатҳои нав.
То ки аз ҳар дасти ман рӯяд ҳазорон дасти нав,
Дасти анбӯҳе, ки гирад говришонро ҷилав.

БАҲОРУ МАЗОР

Борон нагузашта боз борон, борон,
Ҳар рӯзу шаби дароз борон, борон,
Зонуи буридаи дарахтов сабзид,
Бозуи буридаи дарахтон сабзид,

Эй кош чу навдаи дарахт аз бориш
Зонуи буридаи шумо сабз шавад,
Бозуи буридаи шумо сабз шавад,
Аскарбачаҳои ҷанги Афғонистон.

Ангушт, ки калта буд дар мушти тут,
Рӯида дубора боз ангушти тут.
Ку мушти буридаи шумо ҳам рӯяд,
Ангушти буридаи шумо ҳам рӯяд.

То бори дигар ба духтарон бо ангушт
Аз роҳи гузар занед бо шӯҳӣ хушт.
Аскарбачаҳои ҷанги Афғонистон,
Ки карда ғиғони он ғиғонистонмон.

Борон нагузашта боз борон, борон,
Ҳар рӯзу шаби дароз борон, борон.
Як ними Ҳисор аз заминчунбӣ мазор,
Нашнонда касе ниҳол ҷуз ҷӯби мазор.

Дар он бари борае, ки дар намрезӣ
Қои даву този кӯдакон буд ҳар рӯз,
Қои мағалу чакчаку тоқибозӣ,
Қои гули зардаку баҳору Наврӯз,

Аз хок дамида гӯрҳои хокӣ,

Гуфтӣ, ба мисоли токии қишлоқӣ,
Аз токии гӯрашон макан қоқуро
Он пӯпаки тоқиҳои қишлоқиро...

Аз гӯша ба гӯша дастаи нақшини
Гаҳвораи пушта шуд камони ранга.
Тӯмори парандагон дар он овезон
Бо риштаи нури офтоби бегаҳ...

Эй мулки ҳам аз зоишу ҳам аз муриш
Дар чадвали ҷамъияти дунё аввал.
Аз зоиши ту ҳукуматат дар ташвиш,
Аз муриши ту ҳукуматат беташвиш.

Тифлони ту қурбони заминчунбианд,
Мардони ту қурбони заминчунбонӣ.
Инҳо ҳама зери пояҳои ҷӯбе,
Онҳо ҳама рӯи пойҳои ҷӯбӣ.

ТИФЛИС

*Ба тарафдории комиссияе, ки барои тафтишии фоҷеаи
Тифлис таъсис шуд.*

Моҳи июни соли 1989.

Тифлиси азодор, ман аз дидаи пурнам
Ашкат бифиристодаму ашкат бифиристам.
Доғе, ки туро он зи бурун карда сияхпӯш,
Доғест, ки моро зи дарун карда сияхлӯш.

Таърихи куҳансол чу пирони куҳансол
Дар таҷриба дидаст, ки гурчист чу бурче.
Чил сол, ки бо мурдаи гурҷӣ ҳама чанг аст,
Беҳуда бувад чанг ба як зиндаи гурҷӣ.

Дар рӯи замин ҳамчу сутунмӯҳраи шарқ аст,
Бо мӯҳраи ҳар санг сутунмӯҳраи Албурз.
Бо номи ту, эй миллати беиллати гурҷӣ,
Таъзия нависам ба худ аз ҳарфи гулӯсӯз.

Ту навҳагари ҳамватани мурдаи хешӣ,
Ман фотехаҳони ватани мурдаи хешам.
Ту навҳагари ҳамватани мурдаи хешӣ,
Ман марсияҳони ватани мурдаи хешам.

Ман марсияхонам ба Самарқанду Бухоро,
Бар қиблаи Зардушту ба гаҳвораи Сино.
Аз хоча Камолиддину аз шаҳри Хучандаш,
Хучандигарӣ монда ба мову хучаинҳо.

Бар тахтаи мактаб нигарӣ, дарси забонро
Устоди забон карда дар ин тахта чаноза.

Баргашта ба сахро нигарӣ, карда заминро,
Устои замин дар кафани пахта чаноза.

Фаввора бизад барқ агар аз сари Норақ,
Нуронӣ нашуд зиндагии тоҷик аз он нур.
То барқи дигар ламъа занад аз дами Роғон,
Гӯянд ба ӯ: зуд шав аз кулбаи худ дур...

Эй мардуми гурҷӣ, ман аз ин пуштаву бумбаст,
Дастӣ ҳамаро мегирам аз баҳши ту дар даст.
То сӯи ту пул бандам аз ин дасту аз он даст,
То ту шавӣ ҳамдастӣ ману ман ба ту ҳамдаст.

ДЕПУТАТ

Ҳар замон гӯё ба таслим
Мешавад дасти ту боло.
Ҳар замон беихтиёрӣ
Мезанӣ чак-чак ба боло;

Чун бикарданд интихобат,
Депутат?

Як ҳамин дасти ту дорад
Тоқати бардору парто.
Озахӣ барчаства часта
Дар кафат аз кафзаданҳо;

Ҳучҷати сурхат чи ҳочат,
Депутат!

Як тан аз халқи кабиру
Даҳ тан аз як хонаи мо
Хизмати ҳарбӣ гирифтанд,
Ин нагуфти ту ба шӯро;

Кӣ ба дастат дод мандат,
Депутат?

Мулкҳое дидаам ман
Дар сафарҳои дурӯза,
Он ҳама монанди музей,
Тоҷикистон ҳамчу мӯза —

Мӯзаи пой ҳукумат,
Депутат!

Пахта шарки сурхро хӯрд,
Ту нашин дар гӯш пахта.
Халқ оби пахта нӯшид,
Шуд шикамҳо пахтаҳалта;

Фош бинмо ин фачиат,
Депутат!

Обро анбор кардем, —
Хобро анбор кардем.
Як пагоҳӣ дар дами хоб
Меканад анбор ин об,

Мебарад дар хоб обат,
Депутат!

Аскарон дар шаҳри Тифлис
Дина карданд оммаро ҳис,
Ин фақат бо оммаи хеш,
Чун кунанд онҳо ба нохеш.

Мардуми Эрон қимоб аст
Ин замон аз луғати риш,
Мардуми афғон қимобӣ
То қиёмат аз товариш;

Ив бувад музди даҳолат,
Депутат!

ОДАМҲОИ МОШИН

Аҳди ҳозир ихтирокор аст,
Фирқа-фирқа ихтиро карда
Аз одамҳои хокин —
Одамҳои мошин.

Чашмҳои бадал бар шиша бинмуда,
Миҷаҳои бадал бар ҷуткаи шиша.
Бастааст озинашон низ
Бо нишҳои ҷарангастӣ —
Медале аз пораи мис,
Медале аз пораи арзиз.

Ҷумла одамҳои мошин усто доранд,
Он ки бо таби дили мошиниаш
Дар вучудшон менамояд ҷо вучуди мошинӣ,
Дар намудшон менамояд ҷо намуди мошинӣ.

Мешиносад ҳар кас одамҳои мошинро;
Мекунам аз курсиҳо бо резини гапҳои каш-каш.
Ҷарҳҳои кӯҳнаи сарҳояшон суфта,
Аз итоат рафта тормузи асабҳо...

Ғар тавонӣ, дар замин не,
Дар замири худ бикан ҷоҳ,
Ҷун тамоми одами мошин замири меравад роҳ.

Ғоҳ аз болои ҳисе,
Ғоҳ аз болои номусе.
Ғоҳ аз болои қисматҳо,
Ғоҳ аз болои исматҳо.

Ин тасодуфҳои қалбиву тасодумҳои қалбӣ,
Ин асабвайронкуниву сактаҳои ногаҳонӣ,
Ин фалокатҳои рӯҳиву ҳалокатҳои рӯҳӣ
Кори одамҳои мошин аст.

Ин ҳама дар роҳҳо афтидану мурдан,
Ин ҳама дар погаҳи даргоҳҳо афтидану мурдан,
Ин ҳама дар коргоҳон ҷон супурданҳо,
Ин ҳама марги муфочо дар ҳама ҷо
Кори одамҳои мошин аст.

Дина Абдуллои Зокир рост
Дар истгоҳе мурд.
Қалби поки Ҷумъаи Одина таркид,
Бармаҳал Нуъмони Розик
Рафт аз ҷаҳон зик.
То абад аз мо чудо шуд Бои Шохин
Аз дасти одамҳои мошин...

Дар гузаргоҳу хатаргоҳ
Вақфаи раҳ метапад чун набз
Бо ҷароғи сурху зарду сабз.
Мешавад ҳар мошине пеш аз хатар вокиф,
Мекунад як дам таваккуф.

Лек одамҳои мошин мешитобанд,
Дар раҳи онҳо аломат нест.
Ку ҷароғи ист?
Ку ҷароғи ист?!
Эҳтиёт аз фавҷи одамҳои мошин!

ЗИЛЗИЛА

Рафта меояд замин дар зери по аз зилзила,
Рахна пайдо мешавал дар хонаҳо аз зилзила,
Меканад гӯё раге дар чони мо аз зилзила.

Ногаҳон гаҳвораҷунбӣ мекунад гаҳворақӯх,
Каҳ намечунбад, валекин кӯҳ мечунбад чу каҳ,
Соия кӯҳ меравад пешу қафо аз зилзила.

Ҳамчун аз табларза меларзад замин бо ғузғуза,
Ҳамчун аз табёза меёзад замин бо ғузғуза,
Медамад табҳола дар лабҳои мо аз зилзила.

Мепарад якбора набзи гардани шахшӯли роҳ,
Мепарад якбора набзи гардани шахшӯли мо,
Мехурӯшад набзи мову набзи роҳ аз зилзила.

То лабаш таркидааст, тарконда лабҳоро замин,
То дилаш таркидааст, тарконда дилҳоро замин,
Нест кам девору дилҳои дуто аз зилзила.

Зилзилаҳои табиӣ бас набуд оё, ки боз
Ҳозир аст ҳозир ин асри ҳозири зилзилабоз
Қалби оламо даронад чун бало аз зилзила.

Ин қадар дарзи табиӣ замин кам буд, ки низ
Дар танааш сад дарзи сунъӣ кандааст аз тӯлу арз,
Бо лаби ғӯраш баробар асри мо аз зилзила.

Гар ба дунё пеш аз ин дилҳои мо мезад хала,
Мезанад беихтиёр акнун дили дунё хала,
Сактаи дил мешавад дунёи мо аз зилзила.

Одами пешин нигаҳ сӯи худо мекард агар,
Хоху нохоҳ, одами имрӯза медӯзад назар
Бо гумону шубҳа бар сӯи ҳаво аз зилзила.

ДАР БУНЁДИ «РАСТОХЕЗ»

Мо ҳамчу хуни мулк
Аз гардани буридаи Низомулмулк
 чуръа, чуръа, чуръа чакидем.
Мо ҳамчу борон
Аз шоҳаи «Дарахти ассурик»
 қатра, қатра, қатра чакидем.
Мо ҳамчу зарф
Дар зарфи солҳо
 пора, пора, пора шикастем.
Аз тору пуд
 тика, тика, тика даридем.
Аз ҳалқаҳои хеш
 ҳалқа, ҳалқа, ҳалқа гусастем.

Аз ҳафт шаҳри ишқ гузаштем,
Аз ҳафт курсӣ низ,
Дар курсие нанишастем.

Ва бо ҳама ин рафтан
Агар, ки решаи тоҷик наканд,
Раҳмат ба хоки Бухоро,
Раҳмат ба хоки Самарканд...

Мо халқпораҳо,
Мо ҳалқаҳои халқ,
Мо қатраҳои халқ,
Халқе, ки халқ карда буд сад халқ,
Бояд, ки қатра-қатра-қатра ба ҳам оем,
Боист чуръа- чуръа-чуръа ба ҳам оем,
Пора-пора-пора васл шавем,
Ҳалқа-ҳалқа-ҳалқа баста шавем.

Забонамонро
Забона кунем
Ва бенишониро
Бенишана кунем.

Ин ҳарфҳои саҳт,
Ин мисраҳои бофтаи ман,
Ин ҷумлаҳои тофтаи ман
Тоziёнаи бедорист!

ДЕВОРИ БУХОРО

Пуштгардон монда бар сахроиён то ҳол
Ҳамчунон Исмоили Сомониён то ҳол.
Монда аз мушти кулӯҳаш муштҳо то ҳол,
Гӯиё метарсад аз бепуштҳо то ҳол.

Кашталашро канда кашталкандаҳо,
Бар танаиш най рустааст аз найзаҳо.
Най ба ҷои найзаи оғузу қарлик,
Тахтапушташ-тахтапушти халқи тоҷик.

Саргузашти беамоне абтару афшурдааш карда,
Боду борон саҳт оғоридаву афсурдааш карда,
Бас кашокаш пӯдааш карда,
Кашмакашҳо судааш карда.
Бингар, ин деворлангар риштае гардида охир,
Дар пилишки ҷашми сӯзанчашмҳо гунҷида охир...

Бо ситоиш мебарам каф
Лаҳзае бар дӯши девори Бухаро,
Чун бар дӯши халқ.
Мениҳам лаб бар лаби тарқиши девори Бухоро
Чун бар лаби хомӯши халқ

Монда аз асри миёна бо миёни ҳамзада,
Дар сари роҳи калони кӯчиёни ҳамзада.
Ҳоли девораш агар ин аст,
Вои устунмӯҳраи тоҷик,
Чун нашкаст?

Галлаҳои кӯчиёни бодҳо тозида бар он,
Кӯчиёнзилзилаҳояш карда вайрон.

Аз кулӯхаш дидам, аммо муштҳо бисёр,
Пуштибонӣ мекунад, гӯй ту, аз ҳампуштҳо то ҳол...

Бо навозиш мебарам даст
Лаҳзае бар китфу бар паҳлӯи девори Бухоро
Чун бар китфу бар паҳлӯи халқ,
Мениҳам сар бар сари зонуи девори Бухоро
Чун бар сари зонуи халқ.

АҲМАДИ ДОНИШ

Бас рӯзу шаб гузашту баҳору хазон гузашт,
Бас оби рӯ намонду басе оби чӯ намонд.
Аллома гашт паҳлӯ шабе дар мазори хеш,
Аз дарди таҳтапушт, ки паҳлӯ нагашта буд.

Паҳлӯ, ки гашт, гӯшаи чашмаш кушода шуд,
Омад ба хотираш қаламу лавҳу чадвалаш.
Ҳарчанд дар қаламрави авҳом хуфта буд,
Лавҳу қалам зи хогири аълам нарафта буд.

Бархест аз замини Бухорош чун бухор,
Рафт аз барои лавҳу қалам сӯи хонааш...
Маҳ дар фазо чу косае дар байни об буд,
Паҳлӯ ба паҳлӯ шаҳри наву кӯҳна хоб буд.

Медид ҳайкале, ки набудаш қиёс ҳеч,
Медид ҳайкале, ки набудаш шинос ҳеч,
Чарминапӯш, кепии чарминааш баланд,
Бо ҳайате, набуд ба бухорой хос ҳеч.

Маҳтобро чабида фурӯ мекашид хишт
Аз току дар хутути чалипой рӯ ба рӯ,
Монанди устухони фурӯ монда дар гулӯ,
Аълам дар ин хутуту рақам чашми хат надошт.

Аз сояи иморати Мири Араб гузашт,
Гӯё расид то гузари Хоча Чаъфарӣ.
Лекип сукут карду ҳаво хӯрду боз гашт,
Он ҷо наёфт хонаи худрову шаб гузашт.

Пур буд саросар он маҳал аз хонаи сафед,

Аммо набуд кулбаи урфии хоси ӯ,
Он туту току он дару он дарғаҳи куҳан,
Он ғуфраи ба Ҳайрату Айни шиноси ӯ.

Баргашт бар қаламрави авҳом бе қалам
Аз пушти ҷӯву хандаку девор, ҳам ба ҳам.
Маҳ метанид дар қалами хорҳои хушк
Аз нурҳои намзадааш торҳои хушк.

Ин лаҳза буд лаҳзаи пиндору пинакаш,
Молид дидарову ниғаҳ кард пешу пас.
Дар бора низ марқади хораш наменамуд,
Он гӯри бе катибаи зораш наменамуд...

Дар рӯи баргу сабзаву хас шои моҳтоб
Пуркида зарра-зарра ҳамешуд чу барф об.
Аз маҳдуми муҳандису аз аълами нучум
Монд оқибат бухории гумгӯру хонагум.

ҒАЗОИ ВОСЕЪ

Ҳамчун чанори кӯҳнае Восеъ буд беҳад васеъ,
Яъне, ки бо пешониву пешомади беҳад васеъ.
Будаш ҷувозе дар замин бо кундаи беҳад васеъ,
Будаш нишоне дар чабин аз ҷабҳаи беҳад васеъ.

Аспи ҷувозаш медавид дар чоҳу чашмаш баста буд,
Аспи ҷувозаш чоҳро дар дил гумон мекард роҳ,
Як чашмбандӣ буд варо он чашмбанди аспӣ ў,
Як чашмбандии қазо, як чашмбандии худо.

Охир, ду чашми бастаи аспӣ ҷувозашро кушод,
Аз тирҳои беамон тири ҷувозашро гирифт.
Аспи ҷувозашро дигар аспӣ чиҳодаш карда буд,
Тири ҷувозашро дигар тири чиҳодаш карда буд.

Мулке, ки мулкак буд фақат хӯрду хӯроки кӯдакаш,
Савганд мекарданд ёд мардум ба риши тактакаш.
Камтар набуд аз ҳурмати риши дарози мардакаш,
Дар пеши мардум ҳурмати риши дарози тактакаш.

Мулке, ки буд дар ҷаҳли худ пӯшида чун дар чилди худ,
Мулке, ки андар гарданаш гардонда буд бемулк по,
Якбора аз ҳарфи ғазо гӯё гирифт андак ғизо,
То ин ки гардонад дигар дар гардани бемулк по.

Пираш баромад аз дара бо риши ҳамчун шаршара,
Ҳамчун миёни дарзааш деҳқон миёнашро бибаст.
Қошуқтарошаш набуд фарқ аз тароша он қадар,
Қошуқтарошаш низ ҳам бо як тароша зуд хест.

Ҳатто яtimi лӯчакаш афшурд мушти кӯчакаш,

Ҳатто баромад мурдааш чӯби сари гӯраш ба даст.
Бархост, яъне мардumi берахт бо шохи дарахт,
То тахтро яксон кунад, яъне кунад бар хок тахт...

Халқи тixидаст аз азал бо чӯб меҷангад ба тӯп,
Бардошт бо ин амри ҳақ Восеъ ҳам чӯби қасос,
Дар ҷанги кӯҳистонии беҳад васеъи чӯбиаш
Дар кундаи тоҷик кашид урдуи манғитро ҷувоз.

ЁДКАРДИ ЧУМЪА ОДИНА

Ў монда хоксории худро ба хокҳо,
Бар шуд ба бодҳо...

Аз чангу гарди мо, ки ба мӯяш нишаста буд,
Бар дасту пову гӯшу гулӯяш нишаста буд,
Афшонд дасту пову таконид гӯшу хуш.
Аз мо на гард бурд,
Не хотироти хуш.

Аз ӯ ту бад мағӯ, ки замин мебарад хабар,
Бадро ҳамеша мешунавад мурда пештар.
Аз ӯ ту бад мағӯ, ки дар ин раҳгузорҳо
Ў монда хоксории худро ба хокҳо,
Бода ба ҷои дод яке мевазад аз ӯ,
Ин хоки хоксорӣ туро кӯр мекунад.

Аз он қаламкашон, ки бишуд умрашон ахир
Бо сактаҳои дил,
Оё ҳамон набуд, ки бе сакта менавишт,
Оё аз он намурд, ки бе сакта менавишт.

Дасте ба рӯи дил,
Дасте ба дастхат
Афтод ин ситораи сӯзон кашида хат,
Афтод аз миёна ҷу дандони маърифат...

Ҷуро гирифт пуштаи Саросиё ба пушт
Аз баъди сактааш.
Аз пушти хеш Рустами хокаш наменихад
То рӯзи бозхост ҷу фарзанди куштааш.

Барои АКБАР ТУРСУН

Аз ҳайкали хороии кӯҳпайкари барқад,
Ҳайкалчаи тиллоии будой баланд аст.
Истода агар ҳайкали хорой ба қомат,
Истодани ҳайкалчаи тиллоӣ-ба қиммат.

Хуршед, ки чархаш диҳад офоқ дар ангушт,
Дар кулфи сиёҳи шаби торик калид аст.
Офоқ уфукро ба ҳамин зардкалидаш
Бегоҳӣ бибастасту пагоҳӣ бикушодаст.

Дар баҳс бигуфт Архимед ин нуктаи бебаҳс —
Як нукта маро ҷои ситодан ба фазо бас,
То ин, ки дар он нуктача ман таъя намоям,
То ин, ки заминро ҳуди ман чаппа намоям...

Байни ҳама ин пайкараву ҳайкали сангӣ
Танҳо тӯй ҳайкалчаи тиллоии будо.
Байни ҳама ин мардуми бодиву ҳавой
Танҳо тӯй як нуктачаи таъяғаҳи мо.

ЁДАТ БА ХАЙР, МУАЗЗАМА!

Рафтӣ чавону сӯхт барои ту сад чавон,
Ошиқ чудову ҳамқадаму ҳамқалам чудо.
«Аспи сафед»-и ишқи ту, эй духтари адаб,
Дар синаҳои аҳли қалам мекунад чаро.

Аз ҷумлаҳои рост тарошидаи сутун
Бо тешаи ҳаёл чу устои Исфара.
Рангобаранг буда матоъи баёни ту
Монанди он матоъи заминҳои Исфара.

Аз ҳарфи хеш чидаи ҳарфи туфайлиро,
Чунон, ки сангҳои заминро дар остин
Мечинад исфрангиву аз ҳалқи кӯҳ яке
Қирғиз расида мебарад аз дасти ӯ замин...

Рӯзе, ки бебаҳонаву бо сад баҳонае
Дасти аҷал даричаи қалби туро бибаст,
Гуфтам ба худ, ки риштаи нуре бурида шуд,
Сандукчаи тилоии ҳарфу ҳичо шикаст.

ЭЛОК

Барои Қиёмиддин ЧАҚАЛИ ЛАТИФЗОДА

Дарёи Элок
Як мисраъ шеър аст,
Вазнаш ҳичой,
Як мисра шеъри
Ҳикмат Ризой.

Дарёи Элок
Як салла об аст,
Гирди сари санг
Як саллатоб аст,
На домуллой,
Ҳикмат Ризой.

Дарёи Элок
Як панча риш аст,
На домуллой,
Як панча риши
Ҳикмат Ризой.

Дарёи Элок
Мехонад ғуррӣ
Шеъри ҳичой,
Гуруғлиҳои
Ҳикмат Ризой.

Сангаш чу нохун
Дар панча суда
Аз устой,
Аз машқҳои

Ҳикмат Ризой.

Дарёи Элок
Дар навори об —
Фонди тилой,
Навишта «ҳи»-и
Ҳикмат Ризой.

АШКАМ МАРО ГУЛҶЛА МЕЗАНАД

Гулмоҳие, ки ман кашидаам аз об,
Дар обҳои чашми ман мегардад,
Ҳамчун дар оби шишаи моҳидон.
Балки...
Афтода гул чу пӯлаки моҳӣ
Дар чашми ман нишона аз он гулмоҳӣ.

Он мӯрҳо, ки кардаам помол,
Шабҳо ба пой ман
Банди сиёҳи мӯрӣ мебанданд,
Шаб мӯр-мӯр мекунад баданам аз ин,
Мӯр-мӯр, мӯр-мӯр
Мӯр... мӯр...

Як гурги пӯстак,
Як гурги меҳкӯб ба девори хонаам
Дар гургу меши субҳи барфрез
Аз байни хобҳои барфии сафеди ман
Нӯла мезанад...
Ашкам маро гулула мезанад.

Унвони мустаории ман гург аст,
Ки ман намекунам аз ин ор.
Модар маро гузаронидааст дӯш,
Чун тифли пешнорави хеш аз даҳони гург,
То ки аҷал бихӯрад гӯл,
Ки маро гург хӯрдааст.

Бо номи Кабкрес
Дар зодбуди ман даштест,
Ки дар саросари ин дашт

Ғайр аз хӯроки бачагии ман-хирочи кабк
Ёдоваре намонда аз кабкаш...

Ояд агар дубора ба ҳушам
Кабкрез,
Фаръёд мезанад гӯшам,
Кабк, гурез!

Мурғе, ки ман гирифтаам бо ҳалқа,
Гӯй ту, месарояд аз ҳалқам.
Беихтиёр медамад ба танам мурғак,
Ҳушкида мекашад нафасам ҳуштак.

Дерест, дерест
Ин хонаи ду чашми ман чӯкида,
Чун лонаи парандааш кӯчида.

ЗАМИНИ ХОКСОРИ КЎДАКӢ, ТАБРИК

Салом, эй модари гесӯсафедам, кӯх,
Ки аз сар то ба поят поку пурнурӣ.
Гаҳе беабру бар чашмони ман наздик,
Гаҳе пурабру аз чашмони ман дурӣ.

Салом, эй хоҳари чилкокулам, борон,
Ки дар мӯят ҳанӯзам пилтаи барф аст.
Вале чун гул камони ранга дар дастат,
Чу гулдоне ҳаво аз шиша як зарф аст.

Замини хоксори кӯдакӢ, табрик,
Ки як соат тару як соате хушкӣ
Ва дар шерозаи пайроҳаат коку
Бувад чун пӯпаки токии қишлоқӣ.

Салом, эй шаҳпаракҳои сабукпарвоз,
Ки барги болатон чун барги гул во шуд.
Салом, эй мижаҳои шаҳпаракмонанд,
Ки хезу шинатон чун шаҳпаракҳо шуд.

Салом, эй сархати сарбастаи чопӣ
Ва байти яккаи барчастиаи чопӣ —
Ду абрӯи ба ҳам пайвастиаи чопӣ,
Биё, ин лаҳза бо ҳозирчавобие
Бигӯям бар ту як байти чавобие,
Ки ту дар шеъри тоҷик макта мемонӣ
Ва ман дар шеъри тоҷик нуқта мемонам.

Бикаш, эй дидаи пурҷозиб, як дам
Ба сӯят дидаи маро, агар дур аст,
Ки қонуни ту дар дору мадор имрӯз

Зи қонуни бузурги чозиба зӯр аст.

Ало, эй соқи шодоби сафедорӣ,
Ки гӯё бо сафедорон ту ҳамтой,
Ки гӯё бо сафедорон ту ҳампой,
Ки гӯё аз сафедорон ту болой,
Муборак бод ин рӯиш!

КЌҲИ ЛОЛАГАРДАН

Ин кўҳи лолагардан монанди дилбари ман,
Аз мавчи лола хуни гарми занона дорад.
Ин дараи чаканпӯш сурхида то баногӯш,
Шарми занона дорад.

Ин чашмаро нигаҳ кун, як лаҳза тарки раҳ кун,
Ин чашма мезанад чашм, чашми занона дорад.
Аз ташнагии чашме як чашмаро бинӯшӣ,
Узру баҳона дорад.

Дар хўшаҳои гандум, дар мижаҳои гандум,
Як дашти мижаанбӯҳ хоби шабона дорад.
Ҳай мижа мезанад дашт, ҳай мижа мезанад дашт,
Мижгони шарфадори тези занона дорад.

Ин боғи ношумурда сад тири жола хўрда,
Аз гунчаи фусурда доғи занона дорад.
Аз ёри бедимоғе, аз ишқи доғ-доғе
Боғе нишона дорад.

Ин беи тарфи барзан,
Беде, ки остинро бинмуда бодбезан,
Дар остини сабзаш дасти занона дорад,
Дасти занонаи бед набзи занона дорад.

Эй беи бодбезан, боде бизан ба ман ҳам,
Як дам ба дасти ман деҳ дасти зановаатро.
Баргу ҷавонаатро,
Бо набзи худ кунам чўр набзи занонаатро.

Эй кўҳи лолагардан,

Хам кун ба ман ту гардан,
То дар танам равонам хуни занонаатро.

Ҳо, чашмаи пурафсун,
Дар чашми ман ниғаҳ кун,
Дар чашми худ кунам ҷо чашми занонаатро.

Аз ман ту дил нагардон, эй боғи пофушурда,
Бикшо ба ман дилатро, эй ёри жолахӯрда,
То дар дилам бигирам доғи занонаатро.

БАҲОР ОМАД...

Ба мижгон осмонро офтоб аз куллаҳо бардошт,
Шумо ҳам дилбарони осмонӣ чашми раъноро
Ба мижгонҳо бибардоред.
Баҳор омад, баҳор омад, баҳор омад,
Ё бо дарахтон
Ё бо духтарон бошед!

Баҳор омад, баҳор омад, баҳор омад,
Агар бо чашм дуриро намебинед,
Дурбини чашмаро бинед,
Ҳар он кас аз шумо дур аст, мебинед.

Зимистон,
Агар аз ишқ пур кардед
Навори хобҳоро,
Баҳор омад, баҳор омад, баҳор омад,
Дигар аз ишқ пур созед
Навори обҳоро.

Ҳам ошиқпешае бошед,
Ҳам ҳунарпеша.
Ба ҳам бинҳода лабҳоро
Чуфт бо чуфте
Лаб-лаби дарё қадам монед.
Чудо нокарда лабҳоро
Нишинед анқариби маҳфази оинаи гирдоб
Ва дарё то ҳазорон метр
Дар навораш аз шумо филме бибардорад.

Парастуҳо
Хати парвозашонро дар ҳаво чун ришта печонда,

Ту гӯй, сад гиреҳи танг мебанданд,
Ки фардо ин ҳаворо бо ҳамин ёддошт
Дар ёд бояд дошт!

Шумо ҳам
Торҳои ёди худро сад гиреҳ бандед,
Чун ёддошт ҳар торе
Зи тори гесӯи ёре
Ва ин ёддоштро
Дар ёд бояд дошт!

Ки фардо
Ё пас аз фардо
Баҳори тозаву тар меравад аз даст
Ва дарё ҳам наворашро
Ба фонди тирамоҳони тиллоӣ
Месупорад.

ГУРГ ВА БАРФ

Танаш чун барфи навборидаи субҳи зимистон буд,
Паи дандони ман ҳар ҷо
Сахаргоҳон чу нақши пои гургон буд,
Паи ошӯби гургони биёбон буд.

Ба мастихои гургон дар шаби мӯяш алӯ карда,
Ду чашми мешиашро
То ба гургу меши субҳидам қабӯ карда,
Чу гурги чила бозӣ кардаме бо барфи андомаш.

Ду чашмам дар шаби мӯяш
Чу чашми гург равшан буд.
Шаби мӯяш чу шабҳои зимистон хилвати ман буд.

Вале дар хорбанди мижааш гум карда роҳамро
Задам нохост дар домаш.
Маро дар хорбанди мижааш афшурд,
Маро дар хорбанди мижаҳояш хафа кард охир,
Ба занчири нигоҳаш саҳт гарданчафа кард охир.

Дигар ман меҳазам дар гирди ӯ бо шонаи ҷафта,
Сутуни диди ӯ дар маркази дунёи ман куфта.
Дигар ман мекашам як умр занчири нигоҳашро,
Ба монанди қалам дар хат,
Ки ҳар дам мекашад занчири пояшро.

ЧАШМИ КАБУДИ СУҒДӢ

Чашми кабуди дудӢ,
Чашми кабуди суғдӢ,
Ширин ишора кардӢ,
Дилро ду пора кардӢ.

Чашми кабуди дудӢ,
Чашми кабуди суғдӢ,
Аз ман марав ба зудӢ,
Аз суғд ёдбудӢ.

Ширинишораи ман,
Ширинибораи ман,
Ман аз ту дар гирифтам,
Дуду шарар гирифтам.

Чашми кабуди дудӢ,
Чашми кабуди суғдӢ,
Лағжону ҳалқагардон,
Бо ноз мижаафшон

АЗ ШАРШАРАИ МЎЯТ...

Бе гушнагии рӯят
Ман гушна намомонам.
Дар шаршараи мӯят
Ман ташна намомонам;

Аз шаршараи мӯят
Менӯшаму менӯшам.

Ҳам роҳати чонам ту,
Ҳам роҳати чашмонам.
Дар шаршараи мӯят
Як қатра намомонам.

Аз шаршараи мӯят
Менӯшаму менӯшам.

Сад бор агар ин дунё
Об аз сари ман резад,
Аз шаршари мӯят
Як чуръа намерезам;

Аз шаршараи мӯят
Менӯшаму менӯшам.

НИШОНАГУЗОРӢ

Дар хатам сенуктаҳо се қатраи ашканд,
Аз ситам, аз мочарои ёри бадрашканд.
Гарчи онҳо дар миёни коғази хушканд,
Ҳамчу акси қатра дар сурат намехушканд.

Бодихои бодҳоро аз дарахтон пурс,
Бодихои мӯи хубонро фақат аз ман.
Набзҳои бодҳоро аз дарахтон пурс,
Набзҳои тези хубонро фақат аз ман.

Ман шумурдам аз барои як ҳичо танҳо
Ҳамчу як назми ҳичой набзи дастеро.
Аз барои як ҳичое, ки ба як зарб
Дар раги назми дарӣ бозӣ кунад чун набз.

Нохунак ҳамчун аломоти китобӣ чист?
Дар китоби ман сари нохуни як бонуст.
Он ки бо худ бурда аз ман бунаву бун,
Он ки аз худ монда бо ман як сари нохун.

Чамъ кардам аз қадӣ ёрони хотирхоҳ
Хотироти барқаде бе хотири чамъ.
Чамъ мекардам, агар ман метавонистам
Сояҳошонро барои хотира аз роҳ.

Хушгиле бо ман гузашт аз кӯчаи шаҳр,
Хушгиле бо ман гузашт аз кӯчаи шеър.
Дар дили ман ҷо шуданд аз ҳамдигар боло
Ҳам рубоӣҳо, ҳам абрӯҳои занҳо.

То чизе ёбам, бирафтам аз паи изе,

Чунки изе шоиронро беҳтар аз чизе.
Дида суми кафшро дар фаршҳои мум,
Гуфтам ин аст аз қаламронӣ маро сӯм.

Нуқтаи анҷоми шеър анҷоми меҳрам нест,
Хонаи чашми ман аст ин нуқтаи хат,
Ки аз ин хона яке кӯчида рафта,
Дигаре кӯчида меояд ҳамин соат.

ОВЕЗГОҲИ ОВОЗ

Рӯзу шаб овезон бувад дар шаршара овози об,
Рӯзу шаб овезон бувад дар гӯши ман овози ту.
Рӯзу шаб истодан бувад як ҷо дарахтро дар замин,
Рӯзу шаб истодан бувад як ҷо маро дар қавли ту.

Чашмонам аз чашмони ту дорад ҳазоран хотира,
Лабҳоям аз лабҳои ту дорад ҳазорон хотира.
Аз роҳи лаб, аз роҳи чашм, аз роҳи борики димоғ
Дар хотирам ҷо кардаам аз ту ҳазорон хотира.

Хоби шабам бо ёди ту чун хоби саҳроҳо васеъ,
Оҳе, ки меоҳад дилам, чун боди саҳроҳо васеъ.
Дастам ба сӯят то абад чун дасти дарёҳо дароз,
Сабру қарору тоқатам чун рӯзи тобистон баланд.

Бе ту маро дар ҳар ҳаво ҳар лаҳза мегирад нафас,
Монанди он ки аз ҳаво моҳӣ намегирад нафас.
Фикру ҳаёли бо туам - фикру ҳаёли олие,
Фикру ҳаёли бе туам - фикру ҳаёли холие.

Ҳар ҷо ки мепӯшад замин аз моҳ танпӯши сафед,
Он ҷо туй, он ҷо туй, он ҷо туй, он ҷо туй.
Ҳар ҷо ки мепӯшад замин аз соя танпӯши сиёҳ,
Он ҷо манам, он ҷо манам, он ҷо манам, он ҷо манам.

Бар он дарахтоне, ки ман рӯёнда будам аз замин
Порина дастам мерасиду мерасад имсол ҳам.
Онҳо, ки меёзанду ман аз ҷо намеёзам дигар,
Оё ба онҳо мерасад соли дигар ҳам дасти ман?

Рӯзу шаб овезон бувад дар шаршара овози об,

Рӯзу шаб овезон бувад дар гӯши ман овози ту.
Кӯҳ гӯши худро кардааст овезгоҳи шаршара,
Ман гӯши худро кардаам овезгоҳи ҳарфи ту.

ХАРИТА

Дар худ маро ҷо кардаӣ
Ҳамчун заминҳо дар харита,
Дар худ туро ҷо кардаам
Монанди дунё дар харита.

Ҳар ҷо, ки дар ман бетуву
Ҳар ҷо, ки дар ту беман аст,
Он ҳам бувад як хушкӣ
Монанди сахро дар харита.

Ту то гулӯгоҳи ману
Ман то гулӯгоҳи туам,
Ҳамчун замин то гулӯгоҳи замин.

Ҳар ҷо, ки дар ман бетуву
Ҳар ҷо, ки дар ту беман аст,
Он ҳам бувад як тангӣ
Ҳамчун гулӯгоҳ дар харита.

Худро ту ҳамчун ними ман
То ними умрат,
Эй зан, ба ман зам кардаӣ,
Эй зан, ба ман зам кардаӣ.

Бе ту шавад нимаи қазир,
Чун нимқазира дар харита.

Ту шахси бе қубҳи ману
Ман шахси бе қубҳи туам.
Ту меҳвару қутби ману
Ман меҳвару қутби туам.

Дар худ маро чо кардай,
Ҳамчун заминҳо дар харита.
Дар худ туро чо кардаам,
Монанди дунё дар харита.

ДИЛХУНУК

Аз дилхунукиҳои ӯ ях баст сар то пой ман,
Тӯмори гармиам надод аз мӯи ӯ муллои ман.
Саҳрои ишқам дар ҷаҳон шуд ҷои вовайлои ман,
Бо ман бинолу гирия кун, саҳрои ман, саҳрои ман.

Сад дарди сил паймуда шуд, аз ман нашуд, аз ман нашуд,
Чашмони дил пӯшида шуд, аз ман нашуд, аз ман нашуд,
Дарёи дил нӯшида шуд, аз ман нашуд, аз ман нашуд,
Бо ман бинолу гирия кун, дарёи ман, дарёи ман.

Эй ошиқон, эй ошиқон дар шабҷарои бўсаҳо
Ман будаму маҳтоб буд дар кӯчаҳо пеш аз шумо.
Дунёи маҳтобии ман помол шуд дар кӯчаҳо...
Бо ман бинолу гирия кун, дунёи ман, дунёи ман.

Дирӯзи ман як рӯз не, гӯё, ки як садсола буд,
Аз ишқи бефардои ман дирӯзи ман дар нола буд.
Дирӯзу имрӯзам гузашт, аз рӯзи фардоам чи суд,
Бо ман бинолу гирия кун, фардои ман, фардои ман.

ОҒОЗИ ИШҚАМ... АНЧОМИ ИШҚАМ

Оғози ишқамро напурс,
Оғози олам будааст.
Авҷоми ишқамро шунав,
Анҷоми олам будааст...

Оғози ишқам ғулғула,
Анҷоми ишқам зилзила.

Дар хоби хуш будам, парид
Аз бонги ишқам хоби чашм.
Дигар наомад бонги ишқ,
Кардам ҳубоб аз оби чашм.

Оғози ишқам зангула,
Анҷоми ишқам обила.

Чун соли серӣ сер буд
Лабҳои ман аз бўсаҳо,
Он бўсасериҳо гузашт,
Серам дигар аз ғуссаҳо.

Оғози ишқам бегила,
Авҷоми ишқам пургила...

Аввал будам ман якдила,
Бо ҳалҳала, бо ҳавсала.
Охир шудам ман ҳардила,
Бе ҳалҳала, беҳавсала.

Оғози ишқам валвала,
Анҷоми ишқам масъала.

ФАСЛИ ОБШУСТАИ ЗАРД

Чашми чанор зери баргаш буд,
Баргаш бирехту чашм аён шуд.
Чашме, ки як шикофии холист,
Яъне, ки кӯриаш намоён шуд.

Тӯте, ки рахти васеъ мепӯшид,
Рахташ дариду бишуд ворид
Ҳам қубаи шукуфаи зонӯяш,
Ҳам озахи ширеши бозӯяш,
Ҳам чоғари баланди гулӯяш.

Аз пояҳои лухти сафедорон
Дар боғи пойи чӯбӣ бируста.
Дар чорчӯбаҳои сафедорон
Тасвири зарди тепа нишаста.

Чону тани чаридаи ман ҳам
Чун он дарахти тут,
Монанди он дарахти чанор аст,
Чун ин дарахти сафедор аст.

Ҳамчун дарахти тирамоҳии берахт,
Яъне қачу хамаи намудор аст.
Яъне пурам ман аз пучӣ,
Яъне пурам ман аз лучӣ.

Дар чорсӯи умри нишаста,
Аз чорсӯи ишқ гузашта,
Беихтиёр менигарам хира
Ман аз баландиҳои нӯги сафедорӣ
Бар дурдасти ошиқии нимумра.

Тасвири зарди кӯҳнаи худро
Дар чорчӯби қаччу ҳама андомам,
Бо қиссаҳои кӯҳнаи зарде,
Бо ғуссаҳои кӯҳнаи зарде,
Бо бўсаҳои кӯҳнаи зарде
Аз рӯзҳои кӯҳна нигаҳ медорам,
Аз сӯзҳои кӯҳна нигаҳ медорам...

Бо қиссаҳои кӯҳнаи зардам,
Бо ғуссаҳои кӯҳнаи зардам,
Бо бўсаҳои кӯҳнаи зардам
Чун фасли обшустаи зардам,
Чун фасли обшустаи сардам.

ШЕЪРИ ҒАРҚИ ХУН

Ба хотираи шаҳидони рӯзҳои 11-14 исфандмоҳ:

1. АЗИЗБЕК Файз
2. НАҶОТОВ Тўймаҳмад
3. ФОЗИЛОВ Қобилҷон
4. ГИЁЕВ Умаралӣ
5. МАҶНУНОВ Саймуддин
6. МАТРОСОВ Никита Игоревич
7. НИГМАТУЛИНА Наиля
8. УМАРОВ Саид
9. ШЕРОВ Аъзам
10. БОБОЕВ Шералӣ
11. СТРЕЛЬКОВ Вадим
13. ПЛАКСИН С. А.
14. САИФУЛЛОЕВ Шамшиербек
15. ХОЛИҚОВ Исматулло
16. НАИМОВ Шарофиддин
17. МИРЗОРАҲИМОВ Исроил
18. ПЛАТОНОВА Галина Васильевна
19. ҲОМИДОВ Абдусалим
20. САНГИНОВ Аҳмад
21. ҚУМЪАЕВ Маҳмадҷон
22. ЁРОНОВ Аъзам
23. ТЕШАБОЕВ Рустам
24. БАЛАТОНОВ Юрий Яковлевич
25. ҲАЛИМОВ Эркин

Эй арғувон, эй арғувон, эй арғувони ғарқи хун,
Эй чомаат чун чомаи курбониёни ғарқи хун,
Чое, ки ту истодаӣ, буд остони ғарқи хун,
Дар остони ғарқи хун садҳо ҷавони ғарқи хун.

Тиру камон, тиру камон, тиру камони чанбарӣ,
Пеш аз ту дидам беамон тиру камони аскарӣ.
Аз модаре, аз хоҳаре, аз додаре, аз ҳамсаре,
Тиру камони чанбарӣ бар куштаҳо гулчанбарӣ.

Эй нолаҳо, эй нолаҳо, эй нолаҳо, эй нолаҳо,
Аз хуни ҳаждаҳсолаҳо, аз хуни ҳаждаҳсолаҳо.
Дар фаршҳо, дар зери по монанди барги лолаҳо,
Монанди барги лолаҳо дар чолаҳо, дар чолаҳо.

Санги кафи мардум агар дар шишаи бино зада,
Санги ҳукуматро бубин, дар шишаи дилҳо зада.
Гар сӯхт мардум ғурфае, асло надорам ман гила,
Вой аз ҳукумат сӯхт дил, дил аз ҳукумат пургила.

Хуни шаҳидон аз дари қасри ҳукумат шуста шуд,
Аммо ҳукумат шуста аз хунрезии ноҳақ нашуд.
Рахти шаҳидон аз тағи пой ҳукумат баста шуд,
Аммо ҳукумат баста аз хунрезии ноҳақ нашуд.

Эй халқи ман, эй халқи ман, умре ту ҳокимпарварӣ,
Хуш нест ҳокимпарварӣ, хуш нест ин хушбоварӣ.
Фарке надорад ҳокимат аз зархариду навқаре,
Аз дур мебинад туро бо дурбини аскарӣ.

Эй аз фушурданҳо шигифт, эй аз фушурданҳо шигифт,
Аз шаҳри бетаҳҷо шигифт, аз шаҳри бетаҳҷо шигифт.
Ҳар кас чу шахси марказӣ дар марказаш айвон гирифт,
Таҳҷо бирафту кулба дар паҳлуи ғӯристон гирифт.

Ҳафтод сол омад ба сар бе раҳбарони хоназод,
Гӯё дар ин ҳафтод сол аз модаре раҳбар назод.
Ҳар ҷо мақоме ҳаст агар, чун урда меояд ба ёд,

Сохибмақоме ҳаст агар, чун урду меояд ба ёд...

Эй арғувов, эй арғувон, эй арғувони ғарқи хун,
Эй чомаат чун чомаи қурбониёни ғарқи хун,
Чое, ки ту истодай, буд остони ғарқи хун,
Дар остони ғарқи хун садҳо ҷавони ғарқи хун.

БО ТУ ЧУН ДЕВОР МЕШИНАМ

*Дарез аст Эрон, ки вайрон шавад,
Куноми палангону шерон шавад.
ФИРДАВСӢ*

Хушгилон дар зери гил аз зилзила,
Гелониён дар зери гил аз зилзила.
Ќангали Мозандарон тобут шуд,
Тобуткаш дунё ҳама.

Аз ҷаҳон хорошикан не,
Гӯркан меҳаҳад Эрон,
Ќома не, баҳри шаҳидонаш кафан меҳаҳад Эрон.
Ман ҳамин соли равонро солӣ мотам кардам эълон,
Соли мотами Эрон.
Ин дили ман аз аламҳояш сиёҳ аст,
Чун аламҳои сиёҳаш аз аламҳои шаҳидон.

Эй сипоси марзи Эрон,
Нест кам дар гардави ман қарзи Эрон —
Ин замини зери поям баҳши беминнат аз Эрон аст,
Ин забони модариам қарзи бемӯҳлат аз Эрон аст,
Дидаам ман зӯри қонуни кашиш
Дар хуни эронии хеш.

Бо туам марзи шаҳидони бихиштӣ,
Бо туам, эй мулки оятҳо, зиёратҳо.
Бо туам, эй олами фотеху фотеха,
Бо туам гелониву раштӣ.
Бо ту чун девор мешинам, ки деворат нишаста,
Бо ту ман маҳкамтар аз девор мешинам.

Аз ҷасадҳои азизонат, аё Эрон!
Гар ба рӯи дасти ман нест,
Ҳаст дар рӯи дили ман.
Ҳаст дар рӯи дили ман мурдаҳо бисёртар аз ҳар мазор.
Мурда бисёр аст моро дар мазору дар канор.

Мешиносад мардуми ховаршинос
Шаҳри моро дар ду-се рӯз,
Лек ғӯристони моро дар ду-се сол.
Нест охир шаҳри мо мардум васеъ,
Ҳаст ғӯристони мо мардум васеъ.

Хобҳои шарқии моро
Мепаронад зилзила,
Ё савоти чаноза.
Хобҳои шарқии мо то сахар хоби саволи,
Фардои мо фоле.

Хобҳои шарқиамо ман
Бо оби чашмам мекунам таъбир...
Ин замон дар оби чашмам
Рашту Гелон мешавад тасвир, —
Соати шаҳр истода
Дар соати маргаш,
Рӯзнома, ҳафтанома, моҳнома...
Номахову номахову номахову номаҳо
Ҷумла аз таъзияту сурат сияхпӯш.

Ҳар тараф пур аз талафҳои аламноки умумӣ,
Хокдонҳо чун ватан хоки умумӣ,
Сахтии беҳад умумӣ,
Бадбахтии беҳад умумӣ.
Ҷонҳо якҷояву ҷонҳо умумӣ,

Гӯшаи дилҳо таги гилҳо умумӣ.

Дар мусибатҳо

Менишинанд одамони расмӣ бо расми азо

Як лаҳза хомӯш...

Лек ман, ҳушам ба Эрон,

Ҳар лаҳза мадҳуш.

СОЛНОМАИ 1990

Имсол...

Соли сурх... соли хун...

Мол қиммат шуду хун арзон.

Боз ҳам

Ғавғои бозсозии шӯрост,

Аммо ба ғайри гӯрҳои нав

Барои шаҳидони нав,

Чизе насохтем.

Имсол...

Дилҳо пур аз дуо,

Лабҳо пур аз дуо,

Кафҳо пур аз дуост,

Ки «Эй худо,

Аз умри мо кам кун,

Ба умри ҷавонон зам кун».

Имсол...

Дар интиҳоби намояндагон

Ба ҷои халқ

Тир дод овоз,

Ки ҳизби коммунист

Ба курсии хунини худ нишинад боз.

Имсол...

Соли қайди шабгардист.

Аз кӯчаҳои дур

Шабҳо садои тир меояд,

Ман мешавам хавотир,

Балки меҳӯрам ҳар шаб тир.

Имсол...

Соли дурӯғгӯии шоир,
Соли дурӯғгӯии олим,
Соли дурӯғгӯии ҳоким буд.
Пайкарнамои шаҳр, ки рӯяш сиёҳ бод,
Ҷуз пайкари дуруғ
Ба мо нанамуд.
Ҳам рӯзнома рӯз надод аз дуруғгӯй.

Дидам дар ин ҳашар,
Ҳашари қувваҳои шар,
Садҳо навиштаҳо,
Ки нависанда не,
Ҳашароте навнштааст.

Имсол фаҳмидем,
Балки дидем,
Ки дар ҳукумати лухтакҳо
Мо лухтем.
Навсозӣ як ямоки нави сурх аст
Дар ҷандаи сиёҳ.

Имсол фаҳмидем,
Ки марказ
Оҳанрабо будаст,
Аз дасти мо
Хирвори сурбу нукраву тилло рабудааст
Ва каҳрабо будаст,
Кӯҳи пахтаи моро,
Ҳамчу коҳ кашидаст.

Ва дар замонаи шӯро

Шӯр аст бахти зан,
Бахти зани тоҷик.
Шири туруш ба пистонаш,
Рахит тифлонаш,
Ин гила вирди забонаш:
«Гарчи худ пахтакорам,
Мурам, кафан надорам.
Аз синтетик эзорам,
Аз зиндагӣ безорам...»

Ва худсӯзии духтарҳо
Расм гаштаст кайҳо,
Ва муриши бача
Ҳисоб надорад зи дасти духтурҳо.

Замини мо
Замини қабрҳои кӯчак аст,
Ҳама мазори кӯдак аст.
Бигу ба духтури хоин,
Ба духтурони чинояткор,
Ки ҳафт пушти шуморо
Мезанад арвоҳи Буали Сино.

Ҳамин ҳукумати миллӣ,
Ки мо дорем,
Ту гӯӣ, аз миллат
Ҳазор мил дур аст.
Пасмондаи ҳукумати барбар,
Пасмондаи муғулу кизилбош аст.
Мақоми раҳбарии шон
Ҳамеша мақом аст.

Имсол...

Соли садои шарифи
Ҳочӣ Акбар буд,
Ки ҳақиқатро,
Ҳамчу исми аъзам
Мехонду бар сари ҳукумати ҷоду
Мекӯфт... мекӯфт... мекӯфт...

КОММУНИСТОНИ ҲОҶӢ

*Заҳҳок се нӯза дар мамлакати Бобул сад асп,
ҳазор гов ва ҳазор гусфанд қурбонӣ кард ва аз худо
хост, ки ҳафт кишварро аз инсон тижӣ созад.*

Худо ўро комёб накард.

(Аз осори ниёгон).

Коммунисте, ки канд мадрасаро,
Хонақоҳу мазору мақбараро,
Коммунисте, ки баст муллоро,
Пора кард аз ғазаб алифборо;
Меравад хонақоҳи Мавлоно,
То шавад коммунистмавлоно.

Коммунисте, ки шайхҳоро кушт,
Аблахе буд, ки авлиёро кушт.
Коммунисте, ки сӯхт «Қуръон»-ро,
Мактабу дафтари мусулмонро.
Мешитобад ба минбари масҷид,
Коммунистона мекунад таъбид.

Коммунисте, ки аз барои амал
Мегурехт аз чанозаи модар,
Мегурехт аз чанозаи фарзанд,
Мегурехт аз худоии хоҳар,
Мегурехт аз дуову фотеха;
Инак аз чилшикан намегардад
Аз худой қафо намемонад.

Коммунисте, ки буд саҳт кимоб
Аз мазору шаҳиду кабристон.
Коммунисте, ки то «амон монад»,

Ба азизе надод амон,
Ба мазоре надод қарор;
Мебарояд зиёрати арвоҳ,
То ки фикри умум тоза шавад,
Мурдааш бечазо, ҷаноза шавад.

Коммунистон, ки қиблаи эшон,
Хонаи сурх буд, Кремлин буд:
Хонаи Каъба мераванд акнун,
Эҳтиёт аз қабилаи шайтон,
Коммунистони ҳоҷӣ месозанд,
Бозсозии гӯҷӣ месозанд.

Коммунистон, ки омаданд аз ҳаҷ,
Минбару хонақоҳи мардум муфт
Мешавад ҷои коммунистмуфти,
Мешавад ҷои коммунистэшон,
Мешавад ҷои коммунистҳоҷӣ.

Ман чӣ гӯям дигар, ки шайхниқоб,
Коммунистон, ҷунон ки карда хитоб,
Мебароянд аз даруни «окоп».

**ТАРҶУМА АЗ ОСОРИ
А. А. ФЕТ**

НОМАҲОИ КЌҲНА

Монда зери пардаи чангу ғубор,
Ин варақҳо рафтаанд аз ёдҳо,
Лек аз онҳо дил намегардад ҷудо,
Ёдгоранд аз ҷавониҳои мо.

Соҳиби ин номаҳоро чашми ман
Гӯиё акнун фаромӯш кардааст,
Ў вале дар хотири ман буду ҳафт,
Мепарад аз ёди ӯ дил дар бадан.

Гарчи хомӯшанд, маҳкум мекунанд
Бо забони безабонишон маро.
Номаҳо, эй номаҳо, эй номаҳо,
Ман хато кардам, хато кардам, хато!

Ҷуз муҳаббат нест чизе дар ҷаҳон,
Лек ман бовар намекардам ба ин.
Додаам аз даст дастеро, ки он
Менавишт ин номаҳои дилситон.
Ман шудам маҳруми ишқаш баъди ин.

Барнамегардад ба лаб лабханди пеш,
Чашм бастан аз муҳаббат нодуруст.
Ин ҳама хатро дигар бо ашки хеш
Чун хатои худ наметвонам бишуст.

Дар ҳаво як парасту намонда,
Дина вақти ғуруб, охирина
Селаи шўрнул ҳам парид.
Бар чануб пар кашид ин гурӯҳ,
Аз ҳуди ҳо, ана, он сари кӯҳ.

Мардум аз бегаҳӣ меравад хоб,
Ҳавлиҳо бенамуданду урён,
Мешавад барги хушкида резон.
Ҳар замон мезанад мушту ангушт
Бар дару шишаҳо боди нобоб.

Ман ба барфу ба боди зимистон
Мекушоям сари синаамро.
Мепарад лангари турна вопас
Бар чануб бо садои ҳаросон,
Гӯй, тарсида аз барфу бўрон.

Ҳар тараф тираю гиряовар,
Мебарояд ба зурӣ кас аз дар.
Метавонӣ ту дид ин, ки аз дашт
Хори ғелон ҳамегеладад озод,
Ҳамчу тӯбе наметвонад истод.

Тамоми боғи тираи шабона соярез,
Пур аз хамӯшию сиёҳию шабаҳ.
Равонаам ба рӯи сояҳои раҳ
Ва сояи қадам равонааст низ.

Ҳанӯз аз миёни шоҳаҳои боғ
Кабуд менамояд осмон
Ва бод тоза мекунад димоғ
Ва булбулон ба чаҳ-чаҳанд ҳар замон.

Қадамзанон ҳаёл мекунам ҳанӯз,
Ҳаёли пӯч аз ҷаҳони пӯчи хеш.
Умед тела медиҳад маро ба пеш,
Дубора сӯи ишқи синасӯз.

Замини кӯҳна дер ё ки зуд
Дубора тоза мешавал ба навбаҳор.
Вале намонда дар дилам мадор,
Дубора нест зиндагониву вучуд.

БЕДҲО ВА ТЎСҲО

Бешаи тӯси сарзамини шимол
Пурсукут асту сархаму маҳзун,
Балки ваҳмовар аст мисли мазор,
Аз намудаш шавад дилам пурхун.

Бедҳояш ба баргҳои дароз
Соя афканда рӯи оби зулол,
Мисли ман монда сар ба бистари ноз,
Пури хобанду хотироти маҳол.

Рехта оби дида дар мурдоб
Субҳдам қатра-қатра аз шабнам,
Бедҳо мекунанд гӯй ҳисоб
Баргашонро ба шоҳаҳо ҳама дам.

Бедҳо бо ғами ятимона
Шона ҳам кардаанд то ба замин.
Баргҳо бо забони тифлона
Гуфтугӯ мекунанд талху ғамин.

Покизаву шабнамрез гулчанбари рухсорат,
Ман мешунавам аз ту атри ҳама гулҳоро,
Меларзаму мепечам чун мӯи ту сар то по;
Покизаву шабнамрез гулчанбари рухсорат.

Покизаву шабнамрез гулчанбари рухсорат,
Қозибаи чашмонат қозибаи дунёй,
Бовар натавон кардан бар он, ки ту бемехрӣ;
Покизаву шабнамрез гулчанбари рухсорат.

Покизаву шабнамрез гулчанбари рухсорат,
Ҳам бо ту маро рашк аст, ҳам бо ту маро ишқ аст.
Сарчашмаи илҳомам бе хусни тарат хушк аст;
Покизаву шабнамрез гулчанбари рухсорат.

САФЕДОР

Боғҳо хомӯшу ман хомӯшу дар дил доғҳо,
Чор чонибро назорат мекунам бо чашми чор.
Охирин барги хазон афтодааст аз боғҳо,
Аз ҳарорат монда акнун офтоби нурбор.

Лек ту дар пушти сахроҳои берӯху равон
Кардай пинҳон сафедори сафедам, хотира.
Гарчи баргат рехт дар пои ту дар фасли хазон,
Кам нашуд хусни сафедат, эй сафедори сара.

Ҳеч боке не, агар ҳар рӯз аз рӯзи дигар
Бар ту боди тирамоҳӣ бештар орад хучум.
Чун дарахти қадбаланд истода дар пеши назар,
Мекуни фикри ҷануби гарм дар сармои шум.

САНАВБАРҲО

Дар миёни ҷангали анбӯҳи фарку тӯси гирён
Нест осон дидани соқи санавбарҳои мағрур.
Музтарибам аз ҳаёлоте, ки ангезида ҷандон
Дар дили ман ин дарахтони басте хушёру пурзӯр.

Дар миёни ин ҳама ҳамсои пурсоя онон
Устувор истодаанд бе шир-ширу бе шарфа дар ҷо.
Фаслҳо фарке надоранд аз барои ин дарахтон,
Рӯзи сармо низ сабзанд он ҷуноне рӯзи гармо.

Он замоне беша барги охирино мефишонад,
Бо лаби хомӯш мепояд баҳори дигари худро,
Менишинанд ин санавбарҳо пур аз зебоии сард,
Насли фардои дарахтон саҳт метарсад аз онҳо.

Сояҳо қад мекашанд аз сояҳо,
Мешаванд ян лаҳза бо ҳам сояи анбӯх,
Зинаҳои охирино дода акнун оби тилло,
Мешитобад рӯзи заррин бар паси кӯх.

Ҳастии рӯзонаи ман мешавад ҳарсӯ пароканда,
Ҳар чи буд аз ҳастии ман, мешавад нест.
Ғайри як тарҳе, ки он тарҳи ҳаёлии ту буда,
Тарҳи ту дар синаи ман то абад боқист.

Тарҳи ту чун соя аз ман мекашад қад вақти бегах,
Тарҳи ту чун соя меёзад ба сахро...
Чӯйбор акнун наметобад дигар дар паҳлӯи роҳ,
Мепарад зардии рӯз аз куллаи кӯҳҳо.

Дар ҳудуди хотирам танҳо туй ҳар дам,
Дар ҳудуди хотирам танҳои беҳад.
Ҳар тараф аз обдони бетагаш дар рӯи олам
Шаб ҳазорон катраи истора мепошад.

ТЎСИ МАҲЗУН

Зи пушти шишаи ман менамояд
Дарахти тӯс зери шишаи ях.
Басе ғамгину зебою хушоянд,
Ба ҳар шоҳе авезон хӯшаи ях.

Ту гӯй банди ангури тағобист,
Ба ҷои тоқ дар тӯсе ҳамоил.
Агарчи ғайри ях чизи дигар нест,
Вале тӯси зимистон мебарад дил.

Бимон, дар зери ин бори малоҳат
Бимонад дар паси тирезаам рост.
Агар паррандае онро фишонад,
Маро сад ҳайф меояд баноҳост.

СОНАТ

Беҳуда мегардам басе бадҳолу хушҳол,
Беҳуда бовар мекунам аз бахту иқбол.
Қудрат надорам аз барои қаҳрамонӣ,
Ҳарфе намеёбам барои шеърӣ чонӣ.

Беихтиёрӣ мебарам саҳт аз ту ҳасрат,
Баски ту ҳастӣ назди ман хеле баиззат.
Ман сарбаландам, ки чунин як дӯст дорам,
Ин дӯстиро ман ғанимат мешуморам.

Садҳо ташаккур баҳри ин аз умру қисмат!
Боре кунӣ бо гӯшаи чашмат ишорат,
Бо ин ҳама ранҷу малолаш ин дилам боз
Макунад дар лаҳзае бунёд эҷоз.

Мелапад ҳар тори мижғонам мураттаб,
Ҳамчу тори мусиқӣ дар дасти мутриб.

ШОҲИН

Ба табъи дил нахӯрданӣ,
Накардай фирор низ.
Навозише надидаӣ
Ва молише зи дасти кас.

Ба хорасанги соҳиле,
Ба шохи як булути пир.
Ту доимо муқобилӣ
Ба тундбоди пурхатар.

Нишастай пуризтироб
Зи гармсеру сардсер,
Ба рӯи обу офтоб
Назора кардай ту дер.

Вале ба вақту фурсаташ
Зи лона карди бол во,
Ба чуръату ба як париш
Шино намудӣ дар ҳаво.

Рӯзи сиёҳ. Поёни роҳ
Дар хок гум шуд аз пагоҳ.
Морони рахшон меҳазанд
Аз бораҳо бар бораҳо.

Рӯи замин тахту сафед,
Рӯи ҳаво бе як саҳоб
Як зоғи танҳо зидди бод
Пар мефишонад бо азаб.

Рӯи дили ман ҳам сиёҳ,
Бе рӯҳ чун ин чорсӯ.
Бе ҳавсала, бе муддао,
Андешаҳо рӯи ба рӯ.

Месӯзаму лекин ҳанӯз
Уммед дорам аз казо,
Шояд, ки рӯзе дилфурӯз
Монам ба мулки хеш по, —

Он чо, ки бодаш тезрав,
Андешаҳо борику тез.
Ҳар сӯ, ки меҳохӣ, бирав,
Боду ҳавояш файзрез.

Беҳуда ба шеъри кунди ногӯё
Умед бубастаам, ки гӯям ҳарф.
Ногуфта ҳанӯз шеъри ман, аммо
Ҳар ҷо барадам ҳаёл дар як зарф.

Ҳарчанд фиреби шеърро хӯрдам,
Худбовариам ҳанӯз нашкастаст.
Бояд алами дили маро маҳкам
Шеърар бикунад ҳис, он агар шеър аст.

Ту бохабарӣ аз ин, ту медони —
Кам дар дили ман набуд ҳаргиз ғам.
Ман бо ҳиси хеш дидаам фаврӣ
Ҳар ҷо, ки ту будаастӣ боре ҳам.

БА ШИЛЛЕР

Уқоби осмони шеъри равшан,
Ду чашмонат чу чашмони паямбар.
Шабу рӯз аз ду чашмат — аз ду равзан
Ҳазорон ранг меполад баробар.

Ба болои замин бикшода шахбол
Ваҷаб кардӣ варо бо панҷаи бол.
Дилат пур аз муҳаббат буд ба ҳар ҳол,
Бизад хуршед умре бар сарат ёл.

Басе хандида бар зулмоти беҳад,
Бидодӣ ҳазрати худро камолот.
Нагардад осмонро то ба сарҳад
Касе ғайри ту бо боли ҳаёлот.

Ту будӣ дар ҳаво умре шиновар,
Мисоли бодбон дар мавчи дарё.
Зулоли чашмҳоят дар паропар
Фурӯ рафт аз ҳаво дар қаъри дарё.

Зулоланд оби дарёҳо аз он вақт,
Садоят мекашад дилро ба ҳар дар.
Намемирад дар одам одамият,
Каси даҳрӣ бимонад абадуддахр.

МОҲТОБ

Моҳтобу моҳтобу моҳтоб,
Мекунем имшаб чу ошиқ тарки хоб.
То ба кай бе ҳам нишастан дар канор,
Махви хомӯшии бе ҳадду канор.

Об имшаб ҳам чу пӯлод обдор,
Мефишонад сабза аз шабнам сиришк.
Осиёбу дашту оби ҷӯйбор
Дар миёни моҳтоби ҳамчу мушк.

Ин фиребоии шаб бас бе фиреб,
Э, биё, то субҳдам гардиш кунем.
Дар ҳавои моҳтоби дилфиреб
Аз хамӯшӣ табъи худро хуш кунем.

ШАБИ МОҶИ МАЙ

Мегузарад аз ҳаво охирин абри гузар,
Охирин андӯҳи ҷон.
Тозаву тар мешавад тар шуда дар абри тар
Доси маҳи осмон.

Менигарем аз канор мову ту беихтиёр
Аз паси абри ҳаво.
Мову туро аз сафар медиҳад он хушхабар
Ҷониби дашти само.

Ҳаст агар дар ҳаво бахти ҳавоии мо
Дар пари он парниён,
Зуд биё, мепарем аз паси абри ҳаво
Мову ту бар ҷовидон.

МУРҒИ КУКУ

Пухтаву пуробу шодобу ҳамоил
Хӯшаҳо чун хонаи пуршаҳди орӯ.
Аз кадомин ҷангалистони паси соҳил
Хира меояд садои шуми куку.

Эй дил, ошиқ бошу ошиқ бошу ошиқ!
Ту надонӣ чист фардо дар насиби ту.
Ҳар гаҳе наздику камтар мерасад бе шак
Аз қафо овози беҳосияти куку.

Шояд ӯ фардо фақат се бори танҳо,
Ё аз ин камтар кунад аз дур «куку».
Пас рафики бедареғе бо дареге
Мешавад пурсон: — Фалонӣ ку? Фалонӣ ку?

Ваҳ, ин чи шабе! Ин чи ҳавои форам!
Чун симзада хоб алаф дар шабнам,
Чун соя сияҳ беи қатори лаби об,
Чун мурдадиле халиҷ бе печу тоб,
Хезоб дар об ғарқ аз бечӯшӣ.

Эй ними шаб, ту беҳтар аз ними рӯз,
Ҳар сояву сояравшани ту махсус.
Бӯи алафи ту тозаву нозуктар,
Як умр намеравад маро аз хотир.
Кас бо ҳавасу бо ҳаяҷон меҳаҳад
Аз ту ҳама шаб нафас бигирад беҳад.

Бод қамчин мезанад аспи дарахтонро,
Мекунанд асли дарахтон ёлафшонӣ.
Ҳар тараф пур аз ҳаёхӯ,
Барги зарду охи сарде,
Одам аз танҳой метарсад.

Аспи ҷангалро саворӣ мекунад бод,
Мезанад ҳушт,
Мерасад бе ихтиёр аз дурии дурӣ
Ба гӯши ман нидои сарнавишт.

Балки гӯшам мезанад фарёд
Бо садои форае ҳамчун садои мис,
Ки маро ҳам баргрезон аст,
Ки маро ҳам ҳаст поиз.

Ин офтоби зарфишон,
Ин равшании бекарон,
Ин осмони лочувард,
Ив парзаниҳо ҳар кучо,
Ин хониши паррандаҳо,
Ин гуфтугӯи оби рӯд,
Ин бедҳо, ин тӯсҳо,
Ин қатра — ин ашки ҳаво,
Ин пунбаву ин пату пут,
Ин кӯҳҳо, ин даштҳо,
Занбӯрҳову пашаҳо,
Ин чир-чиру ин ҳушт-ҳушт;
Ин чашмаҳои беғанав,
Ив деҳи пур аз гечу дав,
Ин шому фикри беканор;
Ин бистари гарм, ин ғуруб,
Ин чаҳ-чаҳу таблу тараб,
Инҳо ҳама файзи баҳор.

Зинҳор бедораш макун
Аз хоби ширини саҳар.
Беҳуда нофорааш макун
Аз бистару болини пар.

Ҳам бистараш гарм аст, гарм,
Ҳам хоби ӯ гарм аст, гарм.
Рухсораи худро зи шарм
Пӯшонда бо гесӯи нарм.

Дирӯз ӯ аз панчара
Худ дида буд ин манзара —
Мебаст абри бефара
Рухсори моҳи бокира.

Аз бозии маҳтобу абр,
Мехонд булбул бештар.
Мегашт ранги ӯ дигар,
Мешуд таби дил бештар...

Чун моҳ меҳобад кунун,
То офтоб ояд бурун.
Зинҳор бедораш макун,
Беҳуда нофорааш макун.

Сар задам берун зи айвон,
Фасли сармо рафта кайҳо.
Печаке чун банди печон,
Бар сутун печонда худро.

Як қадам аз ҷои ман дур
Чӯҷаҳои пашшахорак,
Пар-парон дар бутта андар,
Ҳар яке хушёру зирак.

Ман намечунбам, ки онҳо
Ногаҳон аз ман натарсанд,
Модари онҳо танамро
Макунад бо санг монанд.

Ҳар замон пар мекушояд,
Мепарад гунчишки кӯчак,
Пашшаҳоро мерабояд
Аз ҳаво ин пашшахорак.

БА ШОПЕН

Омадӣ ба хотирам ту бо ҳазор хотира,
Фитод дар вучуди ман ҳазор гулгула.
Пар-пари ду панҷаи нафисат аз ҳаво
Расид ҳамчу пар-пари парандаҳо,
Ту бо мани ҳанӯз!

Хушиву нохушии кӯҳна тоза шуд,
Тоза шуд миёни мо ҳар ончи дӯш буд.
Дар тани ту боз ҳам ҳамон либоси хос,
Либоси нозуки ба ман шинос,
Мебарам ба ту намозу мекунам сипос,
Ту аз мани ҳанӯз!

Задӣ ту даст ногаҳон ба дасти ман,
Кашида шуд асаб ба банду басти ман.
Аъсоби ман чу тори арғунун ҳасос,
Нест дар вучудам узву чузви бе ҳавос,
Барои ту бисӯхтам басе ба эҳтирос,
Маро дигар макуш!

Адо ҳамон, ки мурдари ато кунад,
Қаҳон аз он ҳазор муддао кунад.
Чудой форам аст дар адои ту,
Азоб — шеъри ноб дар навои ту,
Шавад ҳамӯш агар ҳавои дилрабои ту,
Шавад дилам ҳамуш!

МАРГ

Зиндагонӣ фиреб, ғафлату хоб, —
Мекунӣ бо ачина бўсобӯс.
Зиндагонӣ ях асту дар тагаш об,
Ҳавзи мурдоб, баҳру уқёнус.

Панди он фанду фанди он панд аст,
Ҳеҷ ҷои қапиданаш ҳам нест.
Хандаи мо ба гирия монанд аст,
Чунки дар зери он пушаймонист.

Баҳри бинову кӯр роҳи дигар
Набувад ғайри кӯрароҳи аҷал.
Ҳастӣ бозори пурсадост агар,
Марг — кӯрғони бегазанди аҷал.

Танги ғуруб,
Гулрез боғ,
 Меболад димоғ!
Сўзида абр,
Сурхида боғ,
 Ку дили бедоғ?
Дар чашм об,
Дар сина таб,
 Ҳолате аҷаб!
Чун хобгард
Бедору хоб,
 Мекунам шитоб...

ПАГОҲИИ КЌРАК

Чун нахустин нури тиллоӣ ки меояд фуруд
Аз сари кўҳи сафеду аз таги абри кабуд,
Дар пагоҳӣ лағж-лағжон аз баландиву нишеб
То ба рӯи гумбазу вайронаҳои пурниҳеб,
Дар ҳамон вақте, ки водиро ту мебинӣ ба зўр,
Ҳар тараф пайроҳае дар байни кўракхост кўр,
Шоиро, худро ту ҳам чун нур нурафкан бикун,
Шоми дилхоро ту ҳам бо нури худ равшан бикун.

Дар ҳамон вақте, ки меҳезад гули садбарги сурх,
Мешукуфад дар миёни гулситон шодобрух.
Пештар аз он, ки бикшояд ба ҳар сў болро
Боди гарми нимрӯзӣ паҳн дар рӯи ҳаво
В-ин бухори намзада тақсим гардад он замон
Бад баробар дар миёни ин замину осмон,
Чун биғелад шабнами покизае аз барги тар,
Мон, шавад шеърӣ ту ҳам аз катраҳо покизатар.

Дар кумаи коҳу алаф дар як шаби тори ҷануб
Рӯям ба сӯи осмон ғелида будам бемалол.
Аз ҳар тараф чирчираке дар гӯши ман меҳонд хуб,
Сӯ-сӯ ҳамезад кирмаки шабтоб аз зери пахол.

Дунёи бепоёни шаб бадтар буд аз хоби сиёҳ,
Гардун намоён буд ба ман, аммо замин буду набуд.
Гӯё дар он дунё будам, медидам аз арши худо
Ман олами арвохро ин лаҳза бо чашмони худ.

Гӯё маро офоқи шаб болои боло бурда буд,
Ё осмон аз тоқи худ афтода буд дар рӯи ман.
Гуфтӣ, ман овезон будам дар ин ҳавои беҳудуд
Дар меҳи ҳар исторае аз пову дасти хештан.

Аз осмон то ҷои хеш аз тарси ҷон беихтиёр
Ман чен мекардам ба чашм ин роҳро бо эҳтиёт.
Дар ҷоҳи бепоёни шаб афтоданамо интизор,
Афсӯс меҳӯрдам ба худ, беҳуда мечустам начот.

Зери анбӯҳи абру дуд
Деха нопадид буд.
Офтоб яке намуд,
Бодаш бирӯфту бурд.

Овораю муҳочир
Дар фазои беохир...
Абр меравад суй ватан
Танҳо барои гиристан.

БО ШУМО ЗИСТАНАМ ҲАЙФ

Соле инчониб номи ман луқмаи даҳони калони матбуоту каламфарсоён аст. Гӯё ин издиҳом дер боз мунтазири ҳамин луқмаи хом буд. Бо баҳонаи воқеаҳои моҳи феврал берӯю риюя менависанду менависанд ва ҳеҷ нест, ки таскин ёбанд. Ҳатто шеърҳо оварда, фаҳмондани мешаванд, ки нисбати манбаринҳо классиконашон чиҳо гуфтаанд. Чашм нарасад, шаҳнаҳову милисаҳо шоир шудаанд.

Ба ҳар ҳол, аввал хостам, ки ҳеҷ ҷавоб нагӯям, вале аз хомӯшии ман шерак шуда, шон дудастанавис шуданд. Ва инак, фушурдаи ҷавоби ман, ки гуфтам нагӯям — ҷонам сӯхту альён, ки мегӯям — забонам месӯзад...

Феълан, ҳамватанони мӯхтарам, шумо классик надоред, агар ки доред, ё ба ин қарибӣ гузаштаанд ё ҳанӯз дар паҳлӯятонанд. Ба худатон насиб кунанд. Агар ин классикони шумо ба Фирдавсиву ҳазрати Иқбол вомахӯрданд, онҳоро ба миллатчигарӣ банд карда, дар як он пӯст меканданд. Агар ба Рӯдакӣ вомахӯрданд, бори дигар кӯраш мекарданд. Хуфияномаҳои классикони шумо чилд-чилд аст. Лохутиро, ки Шоҳи Эрон сарашро ҳафт кило тилло нарх карда буд, классикони шумо аз ҷаҳли мураккаб як ҷав қадр накарданд.

Дирӯз ин классикони шумо аз осмони Душанбе ба Афғонистон pariда рафтани ҳавопаймоҳои қирқунандаро тамошо карда, фахр мекарданд ва ҳатто якеашон (Мӯъмин Қаноат) мегуфт, ки қӯшунҳои шӯравиро ба ҷанги афғон маҳз ӯ даъват кардааст. Аз он ки, дар он сӯи Омӯ чи хунрезихо шуд ва чи қадарҳо тобути аскарбача омад, парво надошт. Зеро, аскарӣ ба писарони ӯ дахл надорад.

Дигараш (Лоик Шералӣ) Покистонро, ки паноҳандаи муҳоҷидини бараҳнаҳои бечора аст нопоку таҷовузи Масковро пок ба қалам дод.

Ҳолиё ин классиконатон айёрии дигар оғозидаанд. Нависанда бояд ба сиёсат даҳолат накунад. Яъне, нисбати «сиёсатбозиҳои соҳибмансабон, ки на ҳалолро ҳалол гӯянд, на ҳаромро ҳаром», боист ҳомушӣ ихтиёр кунад. Ба ибораи дигар, гӯр сӯзаду дег чӯшад. (Иқтибос аз Тӯраҷонзода. «Шумо кистед?»). Аммо, пой ҳудашон аз дари Кумитаи Марказии ҲК канда нест. Барои қазои ҳоҷат ҳам ба он ҷо мераванд, ки дар чашми калонҳо намуда истанд. Иғвои «бетарафӣ» низ аз ҳамон ҷо бархоста, ба қавле кӯрхат гардид, ки нависандагон дар муҳокимаи муҳимтарин ҳуҷҷати рӯз – Эълумияи ҷумҳурий иштирок накарданд.

Тоҷикистон ҷумҳурии сермиллат эълон шуд, ҳукуқи таърихии халқи тоҷик помол гардид, аз ватани ҳазорсолааш маҳрум шуд ва акнун навбати номи ҷумҳурист, шояд Тоҷикистон на, интернационалистон шавад, вале касе эътироз накард, ҳой нагуфт. Дар сурате ки метавонистанд мурочиатнома қабул кунанд, ҷуноне гурӯҳи нависандаҳои СССР доири Литвониё мурочиатномаи ҳамагонӣ навиштанд: «... Разве не нужно помнить нам всем, людям русской культуры, что у нас есть огромная Россия, а у литовцев — только Литва...» («Литературная газета», 16 январи соли 1991). Метавонистанд бигӯянд, ки ҳар ҷузви миллате, ки бо мост, берун аз ҷумҳурии мо ватани азиз дорад, аммо дар ҳама дунё ватани тоҷикон танҳо як Тоҷикистони кӯчак асту бас.

Сониан, ба талошак андохтани ман ё ташкилист ё худро ба калонҳо ширин кардан. Барои гуфтани ин гап асос дорам. Масалан, дар воҳурии ходимони Тоҷикфилм бо ҳайати раисаи Ҳизби демократ, нависанда ва синориёнавис Абдурофеъ Рабиев ба ҳозирон бо ташвиш гуфт, ки имрӯз моро ба Кумитаи Марказӣ хоста буданд. Маҳкамов фармуд, ки Бозор Собирро дар матбуот танқид кунем; ман шахсан розӣ нашудам. Рост мегӯянд, ҳарчанд ба этикаи мақомоти давлатӣ хос нест, ба ин хабар шубҳае надорам. Зеро дар

мусохибае низ раиси ҷумхури воқеаҳои февралро ёдовар шуда, аз як баромади телевизионии ман иктибос мегирад: «Ман бисту панҷ сол мунтазири ин рӯз будам, ман бисту панҷ сол мубориза мебурдам, се фарзанди ман дар майдон иштирок дорад». («Ҷавонони Тоҷикистон», 14 декабри соли 1990).

Агарчи ин ҷумларо дар ноҳунак гирифтаанд, ба нон қасам, ки таҳрифи маҳз аст. Агар шахси олимартаба чунин раво медида бошад, аз дигарон чӣ гила. Албатта, хонандагони гиромӣ таърих ва матни он суҳанрониро фаромӯш накардаанд, хусусан ҷумлаи ҷавро. Аслан ба ин тартиб аст: «Ман бисту панҷ сол инҷониб муқобили беадолатии сиёсӣ иҷтимоӣ мубориза мебурдам ва мубориза мебарам... Се писари ман ҳам бо шумо буданд...»

Бале, ҳамин тавр буд ва ба гумонам то ҳоло дар фонди телевизион маҳфуз аст. Ният надоштам, ки суҳанрониам даъватӣ ва довталабона бошад. Балки, ҳамчун вакили намоишгарон хабар додам, ки истеъфои ҳукумат ба имзо расид, минбаъд бо фалон телефон ба «Кумитаи халқӣ» муроҷиат намоед. Протоколи истеъфоро гӯяндагони телевизион хонданд.

Зимнан, дар бораи ҳудуму бачаҳоям. Дар интернати давлатии ноҳияи Ҳисор парвариш ёфта, донишгоҳи пойтахтро хатм кардам. Бо исрори саҳти оммаи алоқамандони шеър муқофоти ба номи Рӯдакӣ гирифтаам. Алҳол бахши назми рӯзномаи «Адолат»-ро ба ўҳда дорам.

Се писар ва як духтари хурдсолам ҳаст.

Якеаш донишкадаи адабии шаҳри Москваро хатм карда, якеаш дар ҳамон ҷо донишҷӯи донишкадаи кинематографистон аст. Писари дигарам дар бахши рассомии донишкадаи полиграфии шаҳри Львов меҳонад. Замоне ба телевизион мерафтам, онҳоро Дар қарибии хонаам, дар саҳни

ҳавлии Иттифоқи нависандаҳо, ки ҳанӯз серодам буд, дида будам. Нисбати фарзандони ман ҳар гумоне ботил мебошад.

Боз аз як ҳадиси дигар: «Бозор Собир дар вақташ дар сӯғвории Турсунзода суруда буд... Лекин сад афсӯс имрӯз меҳӯрам, чунки шоире, ки халқашро дӯст медорад, онро ҳеҷ гоҳ ба «хучандиву» «кӯлобӣ» тақсим намекунад ва умуман сатҳи маҳалгарой аз хиради шоирона фарсахҳо дур аст». («Тоҷикистони шӯравӣ», 19 январи 1991).

Инро ба касе гӯй туро нашносад. Кошкӣ ҳамин насихатро ба худат мекардӣ. Ман ба Турсунзода то ба ҳанӯз айб намондаам, сарфи назар аз он, ки ба қадри як сари нохун ба ман ҳукми устодӣ надорад ва шахсан ҳеҷ алоқаманди ақидааш ҳам набудам. На ёрии эҷодиашро дидаам, на кӯмаки моддиашро. Ва агар дар сӯғвориаш шеър гуфтаам, бегаразона будааст, бигузор, ба арвоҳаш миннат нашавад.

Дар атрофи ин одам маърака оростан, соддақавлу соддалавҳонро ба инхироф андохтан аст. Илтимос, беш аз ин мардумро гӯл назанед, ки ҷаҳон Турсунзодаро чун намояндаи «маънавияти умумиинсонӣ» эътироф мекунад мо не. Ҷаҳонро намедонам, солу моҳе дар Афғонистону Ҳинду Ҳуланд буда, ин чизро мушоҳида накардам, шояд шумо он ҷаҳонро дар назар доред. «Аёз, чорукот дар тори кос, ҳадди худро бишинос». Аз Душанбеи бадбахт берун касе нобиғаҳои шуморо намениносад. Ман бо камоли ихлос ба бисёр касон шеър бахшида, альён пушаймонам, яқин аз номи онҳо шеърҳоямро мегардонам.

Ниҳоят, аз маҳалгарой. Агар дар ҳама бозор ҷор занед, ки Бозор маҳалгарост, ба шумо бовар намекунанд, зеро далел надоред. Муддатҳо дар собиқ рӯзномаи «Маориф ва маданият», баъдан дар маҷаллаи «Садои Шарқ» ва Иттифоқи нависандагон ходим будам. Холисанлоҳ бигӯед, ки чанд нафар ҳаммаҳалҳоямро ба қор гирифтаам. Ҳеҷ касро;

мехостам ҳам, ба муроди ман намешуд, чаро, ки роҳбар набудам.

Вале онҳое, ки дар ҳамин идораҳо роҳбар буданд, чунин корро бешармона ба ҷо оварда, ба қавли худашон «коллективи тифок» ташкил медоданд. Яъне, маҳалгарой ҳамоне карда метавонад, ки ҳўчаин бошад. Ё бо қувваи ҳамшаҳриҳояш вазифаи худро аз хавфу хатар эмин дошта, мавқеашро муҳофизат менамояд. Мавриди хавф ин қувваи тифок дар муқобили ҳариф девори Хитой мешавад. Чунин набошад, чаро онҳое, ки ба ман ҳўчум кардаанд, ҳамаашон аз як вилоятанд — Қ. Маҳкамов, Ш. Султонов, А. Сайфуллоев, А. Азимов, А. Низомов ва ҳоказо ва ҳама ҳўчаин. Як ҳуди ҳамин мисоли барҳақест, ки бигўям — «Аз Хоча Камолиддину аз шаҳри Хучандаш, хучандигарӣ монда ба мову ҳўчаинҳо».

Умедворам ин байти камина ба иззати нафси мардуми заҳматкаши Хучанд нарасида. Чуноне мебинем ба ҳўчаинҳо дахл дорад, ки чанд нафарашонро ном гирифтаам. Инҳо дар пушти шонаи халқ руст шуда, ҳолиё аз тарафи ин маҳалу он маҳал гурбавор ғигон мекашанд, ки фалонӣ шоири халқ шуда, мардумро ба «хучандиву» «кўлобӣ» тақсим карданист.

Ин ҳаромбозӣ ва игвои навбатии онхост ба ду мақсад: якум зехни мардуми ҳассосро бозӣ доронда, аз масоили сиёсӣ дур кардан. Дуюм, айби маҳаллачиғии бисёрсолаи худро ҳамчун шармгоҳ пўшида доштан.

Баъзеҳо киноя мезананд, ки агар бегуноҳам, чаро ин чанд бўҳтонгарро ба маҳкамаву суд намекашам. Бале... Ба кадом суд?! Ба кадом маҳкама?! Маҳкамаву суд тавҳам ҳамон КМ ҳизби коммунист ва КМ ҳизби коммунист тавҳам ҳамон маҳкамаву суди шумост. Ва кумитаи амният ҳамчун ҳамроҳак бо ҳамин ҳизби бадахлоқ аз як заҳдон афтодааст. Дар қаламравӣ шўравӣ додгоҳ нест, ба ҳар дару дарвозае, ки

сар мезанӣ, дару дарвозаи бастаи коммунистист. Дарвозаи сиёҳ, дарвозаи қаҳқаҳаву чоду, дарвозаи махуф.

Инак, иштироки ман дар воқеоти моҳи феврал. Ман се рӯзи аввал набудам, ҳафтае пеш барои вохӯриҳои тоинтиҳоботӣ ба ноҳияи Файзобод рафта будам. Шоме, ки ба деҳаи Қашқарӣ расидем, ҳанӯз аз митинги Душанбе дарак надоштам. Шомӣ сарду торики барфрезон буд. Аз баъди сӯҳбати чандсоата дар масҷид, моро ба меҳмонхонае даъват карданд. Ана, дар ҳамин фурсат аз телевизор шунидем, ки дар шаҳр намоише бархоста ба хунрезӣ табдил ёфтааст. Раиси шӯрои вазирон Ҳаёев вазъияти фавқулода ва соати қуюдро эълон медошт. Фаврӣ хеста, ба маркази ноҳия омадем. Ман ба хона телефон кардам. Дар бевақти баргаштанамро маслиҳат надоданд. Рӯзи дигар боз то пешин маҳтал шудам, вохӯрии навбатиро баҳона пеш оварданд. Аммо ҳамин маҳал хабар расид, ки таъҷили ба Кумитаи Марказӣ баргардам.

Ба шаҳр тақрибан соати ҳафт расидам, шаб фаро мерасид. Аз мошин дар паҳлӯи театри Лоҳутӣ поин шуда, харосон ба майдони КМ рафтам. Гурӯҳе аз зинаҳои бино ҳаёхӯ мекарданд, дигарон дар атрофи фаввораҳо чамъу парешон мегаштанд. Танке ҳам бо сафи аскарон дар пеш меистод. Сипас, касе аз болои танк фотеҳа хонд ва ҷамоғат ба кӯчаҳо парешон гардид. Ман ҳам филфавр ба хона омадам, моту мабхут...

Пагоҳӣ, яъне ҷаҳордаҳи феврал ҳамсояам Меҳмон Бахтӣ аз дар даромада, гузарномаи соати қуюдро дароз кард ва хабар дод, ки бояд ба Кумитаи халқӣ ном ҷамъомад равем. Ман чизе напурсида, беихтиёр аз паси ӯ баромадам. Ворида кӯчаи Путовский шудем. Аз ҳамғаҳи пули дарё садои мусалсали паррон-паррон меомад. Роҳҳо ба тарафи КМ банд буданд. Мо дар миёни издиҳом аз тангкӯчаи миёни мағозаи марказӣ ба паҳлӯи боғ ва аз он ҷо ба майдони Ленин расидем. Ба

душворӣ аз издиҳом раҳо шуда, худро ба бинои ҳукумат задем. Аз роҳбарон Паллаев ҳозир буд. Ў бо ачала мошин хост ва ҳамроҳ ба КМ омадем.

ЭЗОҲ: Дар органҳои маъмурӣ аз ман пурсон шуданд, ки чаро рост ба КМ нарафта, сараввал ба бинои ҳукумат ва шӯрои олий даромадем. Гузарнома доштем-ку. Ростӣ, ба ин савол ҷавоби саҳеҳ дода натавонистам. Гумон кардам, ки ба маҷрои издиҳом он ҷо рафтаем. Вале баъдтар Меҳмон Бахтӣ посухи дақиқ дод, чунки барандаи ман ӯ буд. Гуфт, ки мувофиқи ваъда мебоист кумитаи халқӣ дар бинои кумитаи баплангири гирд ояд.

Хуллас, бо таъхир ба машварат ҳозир гардидам. Маҷлисро асабонияти умумӣ фаро гирифта буд. Масъалаҳо гоҳе ихтисору гоҳе илова мешуданд. Мардуми берун асосан барои ҷанозаи шаҳидон хабарӣ буданд, лекин бо узри вочиб ин масъала барҳам хӯрд. Билохира, мавзӯи истеъфои ҳукумат пеш омад. Мо тахмин мекардем, ки роҳбарият бо хоҳиши худ ба истеъфо баромада, аз халқ бахшиш мепурсад. Баракс, раду бадал ва муноқишаи кӯчабозорӣ сурат гирифт. Охир кор ба ҷое расид, ки моро эътироф накарда, ба сифати вакили ҳосаи халқ се тан мӯсафедро биёварданд, ки гапи якеаш то киёмат аз ёдам намеравад. Ў бо машаи ханда ба гӯшам гуфт, ки «Паллаев ҷӯраат мешавад?» Бо шубҳа сар ҷунбонда ҳа, гуфтам. «Набошад, — гуфт вай, — раисро мегӯӣ, ки як мошин илтимос дорам; ин корҳо мегузаранд, мошин ҳам лозим». Аз ин беҳаёӣ алаҳчаам шах шуд. Шах шудам, ки ин мӯсафеди беҳун аз болои хуни одам омада, ҷӣ тамаъ мекунад. Агар пири мо ҳамин бошад, туфу бар мо, туфу бар мо.

Ман дар Кумитаи халқӣ ду навбат ҳарф задам, нахуст бо Б. К. Пуго дар хусуси хондани ҷанозаи шаҳидон дар ҷои хун, ки билохира рад гардид. Акнун дидем, ки дар Литвониё ҷанозаи шаҳидонро дар майдони ҳукумат хонданд.

Пасон, чанд ҷумлае ба эътирози Ҳаёев гуфтам. Ё дар мубоҳиса иштирок надошт, лаҳзаи ба протоколи истеъфо даст мондан омада, эътироз кард, ки ба қарори мо мувофиқ нест. Вачҳан, муҳокимаи ҳафтсоата мебоист тоза шурӯъ шавад. Ҳамчунин, раис ба кӣ додани масъулиятро металабид.

Ман гуфтам, ки маҷоли баҳси дубора нест, масъулиятро ба ҷонишинҳоятон диҳед. Гуфт: конкрет, ба кӣ? Гуфтам, масалан, ба Каримов, вагарна, ҳар кадомро, ки меҳоҳед.

Дар ин байн Ғ. Паллаев гуфт, ки шояд аз ин боб указ додан лозим бошад. Аз ҳарду ҷониб ба ҷунин сурат гирифтани кор касе зид набуд.

Сари шом протокол ба имзои роҳбарият ва аъзои кумитаи халқӣ тасдиқ гардид. Ҳамоно, бо ризоии тарафайн, нусхаҳои онро ба радио ва телевизион фиристоданд, ки ҳамзамон шунавонида шаваду мардум қарор бигирад. Ҳамоно низ баромади мустақими роҳбарон ва мо бо телевизион таъин шуд, ки аз он дар боло ёд кардем.

Рӯзи дигар, таърихи понздаҳуми феврал маро аз роҳ ба митинги «Ваҳдат» кашиданд. Маҳале ба маҷлиси кумитаи халқӣ расидам, ки хотима меёфт. Минбаъд ба ҷое нахонданд, ба истиснои машварате дар КМ, ки фосилае беш навиштам.

Ҳамин ҷо метавонам ба баёноти худ нукта гузораму бас кунам, зеро кори бештаре накардаам. Лек дил нола мекунад, ки бас нест, бас нест, бас нест...

Иқтибос: «Сарварони «Растохез»... ва Б. Собир муборизаро барои ҳокимият дар ҷумҳурии идома дода, 45 феввали соли 1990 дар маҷлиси «Комитети муваққатӣ» номзадҳои дилхоҳи худро аз рӯи аломатҳои ҳамшаҳричигӣ ва ошнобозӣ ба ҳайати бюрои ташкилии КМ ҳизби коммунисти Тоҷикистон пешниҳод карданд...» («Паёми Душанбе», «Воқеаҳои февраль: таҳқиқ идома дорад», 16 январи 1991).

Ман ба маҷлиси мазкури Комитети халқӣ, ба истилоҳи шумо «муваққатӣ», чуноне пештар навиштам, таъхир кардам. Бинобар ин, аз номгӯи номзадҳои пешниҳодшуда заррае дарак надорам. Онро аз тариқи радио аз пленумҳои хунуни ҳамонвақта шунидам.

Иқтибоси дигар аз ҳамон ҷо: «Ҳеҷ кадоме... аз аъзои «комитети муваққатӣ» издиҳомро ба оромӣ ва пароканда шудан даъват накарданд».

Магар, дар миёни издиҳом мо будем ё шумо? Агар мо пароканда накардем, чаро шумо бо роҳбарҳоятон баромада пароканда накардед? Чаро нагуфтед, ки мо даҳолат накунем? Охир, шумо дар автобусу дар паси танку аскарбачаҳо пинҳон будед-ку. Акнун наворҳои камераро тоб дода, душман мекобед. Агар гап задеду ба гапатон гӯш надоданд, айби худатон, шумо ҳафтад сол ба халқ не, ба аскару милисаву суду прокурор нозидаед. Шумо лӯхтак будед ва лӯхтак мондед. Илоҳо шуморо нони халқи тоҷик кӯр кунад.

Иқтибосҳои ғавқ аз гузориши прокурори ҷумҳурӣ Михайлин Г. С. гирифта шудаанд. Ба қавли Президиуми Шӯрои Олӣ, дар матбуот интишор ёфтани ин гузоришро мардум талаб кардааст. Чи шуд, ки мардум наشري гузориши комиссияи ҳуди Президиуми Шӯрои Олиро талаб накард? Чунки он гузориш ба нафъи роҳбарият набуд. Чунки он гузориш роҳбарони ҳукуматро ғош мекунад.

Чунончи, эҳтимоли дар Душанбе сар задани шӯришро 25.01.1990 аз кумитаи амнияти давлат ба КМ Тоҷикистон хабар дода буданду ҳафтаҳо пешгирӣ накардаанд. Ин фактро дар анҷумани дуёми депутатҳои халқи СССР раиси кумитаи амнияти давлатии Иттифок Крючков ҳам баён намуд.

Боз маълумоти дигар: Рӯзҳои 12-15 феврал аз ғурудгоҳи Душанбе 1390 мусофири арманӣ парвоз кардааст. Аз онҳо 776 нафарашон сокини ҷумҳурии мо набудаанд. Ва чуноне

аъзои комиссия қайд мекунанд, ин рақам нопурра аст, илочи тафтиши наклиёти роҳи оҳану автомобилро наёфтаанд.

Яъне, ба шаҳр овардани арманҳо дурӯғ набудааст. Фарз кардем, ба хонаҳои хешу таборашон омада бошанд ҳам, якбора 776 нафар намеояд.

Ман ба сарпаноҳ додани муҳоҷирин мувофиқам, хусусан, дар зимистон, ки аз ҳама пеш тифлони бегуноҳ ва занон ситам мебинанд. Аммо ин амри савобро дуздона ниҳон надошта, узр пеш оварда гуфтан лозим буд.

Пораи сеюм. 12 феврал тибқи маслиҳати дирӯза бо роҳбарони ҳизбу ҳукумат, митингчиён дар назди бинои КМ ҲК чамъ омаданд. Барфу борон меборид. Мунтазир буданд, ки ба роҳбарони ҳукумат вохӯранд. Вале, «қормандони ҳифзи тартиботи чамъиятӣ бо истифодаи калтаки резинӣ митингчиёно зӯран аз назди бинои КМ ҲК Тоҷикистон дур андохтанд, ки ин ғзаби намоишгаронро овард, баъзеи онҳо ба сӯи қормандони ҳифзи тартиботи чамъиятӣ сангу дигар мавод партофтан гирифтанд... Истифодаи аслиҳаи оташфишон оғоз ёфт, яъне ҳанӯз то назди митингчиён баромадани роҳбарони ҷумҳурият бо аслиҳа сӯи одамон тир кушода шуд ва чанд одам ҳалок гардид».

Бинед, калтаккӯбиро аввал ҳукумат оғоз кардааст. Сонӣ, парронда баъд ба вохӯрӣ баромадаанд. Бо ин ҳама, боз гила мекунанд, ки намоишгарон дару тиреза шикастанд ё дӯкноро оташ заданд. Ман ҳайронам, ки чаро онҳо тамоми шаҳро оташ назаданд.

Пораи чаҳорум: «Аз мактуби расмӣ рафиқ Язов Д. аз таърихи 11.06.1990 таҳти рақами 312-1 -159 маълум шуд, ки ӯ ба Душанбе ворид намудани қўшунро аз он сабаб иҷозат додааст, ки гӯё қисми аҳоли ба хизматчиёни ҳарбӣ ва аҳли оилаи онҳо ва ба объектҳои ҳарбӣ ҳамла овардаанд».

Дар амал касе ба ҳарбиё ва мавқеъҳои ҳарбӣ ҳамла наовардааст, ягон ҳарбӣ қурбон нашудааст. Балки роҳбарият

пас аз содир кардани хунрезӣ хостааст, ки қисми аҳолиро ифротӣ барорад, дар акси ҳол ҷавобгар мешавад.

Дар гузориши прокурори ҷумҳурият ин нуктаҳо тадқиқ нашудаанд, гӯё чунин фактҳо вучуд надошта бошанд. Ин ҳисобот айнаи филми Кузин аст, ки он митингҳоро айёрона монтаж карда, бо телевизион намоиш меод. Дар филм намоишгарон бо ибораи «черная туча» ва дар гузориши прокурор аз матлаъ то мақтаъ бо калимаҳои — бетартибон, ғоратгарон, ҷинояткорон, мочарочӯён, хонасӯзон, бедодгарон, худсарҳо ва ғайраву ғайра ифода мешаванд. Ғараз, сафед кардани роҳбарони бешараф ва сиёҳу бадном кардани аҳолии тоҷик аст. Воқеан, ба ин мақсад ноил шуданд, чи дар микёси ҷумҳурӣ, чи дар микёси Иттифок.

Аз ин ҷост, ки ғочаи Душанбе баҳои сиёсӣ нагирифта монд. Аз ин ҷост, ки дар матбуоту телевизиони иттифоқӣ воқеаҳои Тифлис, Боку, Сумгаит, Молдова, Фарғона, Ўш, Вилнюс мунтазам хотирнишон мешаванду Душанбе не. Гӯё як ҷизе буду фаромӯш шуд. Ман чунин фаҳмидам, ки дар тамоми солҳои шӯравӣ халқи тоҷик бесоҳиб будааст.

Чӯпондепутатҳои иттифоқии мо, ки моҳҳо дар сессияҳо шишта пинак мераванд, боре аз шахидони Душанбе лаб накушоданд. Эӣ ридакҳо, эӣ таъзимгароҳо, эӣ навқару ҷоқарҳо, оё шуморо вичдон азоб надод?

Дирӯз дар суҳанроние гуфтанд, ки халқ ҳақиқатро мефаҳмаду онро ҳимоя карда наметавонад. Бале, ҳулосаи ҳаққонист, вале ба тоҷик дахл надорад. Агар дахл медошт, пас аз як ҳафтаи парронда шудани бачаҳо рӯзи қӯшуни шӯравиро ҷашн намегирифт, духтарон ба майдон баромада дар назди аскарон сина намечунбонданд ва танкҳоро гулпӯш кардем гӯён фахр намекарданд.

Боз андаке дар бораи ман. Ба адабиёти советии тоҷик, ки ба вижа адабиёти медалу орденҳо, нишонҳои қаҳрамониву

депутатӣ, унвонҳои арзон, лавҳаҳо, ҳайкалу мақбараҳои беэтибор мебошад, дар нимаи солҳои шаст ворид шудам.

Мунаққидоне маро ачнабӣ (манзурашон эронӣ), декадент, футурист, билохира парнограф манзур карданд. Аз мани ба истилоҳи худашон шоири зидди советӣ, нашриёту матбуот ҳазар мекарданд. Шеър агар тасодуфан ба таъб мерасид, идораҳои маъмурий ва КМ тарҷумаи русиашро металабиданд ё аз ман баёноти хаттӣ мегирифтанд. Ҳамқаламонам, ки ба гуфтани ин калима забонам намегардад, дар вартаи ман пуртараддуд буданд, ба ҷоҳои дахлдор маълумотнома менавиштанд. Дар ҷашнвораҳо ва ҳафтаҳои адабӣ, ки то пишакҳои Иттифоқи нависандагон даъват мешуданд, маро намехонданд, мисле, ки вучуд надошта бошам. Ба ҷои бисёриҳо шеърӯ китобҳо навиштам, суд накард. Онҳоро ситоиш мекарданду маро сарзаниш. Ва ин қадар озор ба дилам ба сони борони гӯшаи бом ба санг ҷакиду ҷакид ва мечакаду мечакад. Таъқиби ман давом дорад, рақибон таскин наёфтаанд.

Дар ин миён мусибатҳо дидам, аз бародарони ба ҷон баробарам ҷудо шудам. Аз рафиқ ҳам барор накардам, ба тадриҷ маро тарк гуфтанд. Беихтиёр ба танҳоии васеъ тан додам, зайли сусмори қадимӣ дар биёбонҳои қадим.

Дирӯз гузорам ба Иттифоқи нависандаҳо афтод. Дер боз нарафта будам. Аз лавҳаи дорандаҳои ҷоизаи адабӣ суратамро кандаанд. Хафа нашудам, баракс, шукрона кардам, ки ба нависандаҳо сарамро нафармудаанд. Зеро, бахилие, ки онро метавон бахилии тоҷикӣ номид, ба эшон ҳамзод аст. Ҳафт пушташон, ки фарҳанги форсиро ворисӣ накарда, чи тур мешавад, ки Бозор Собирро ворисӣ кунанд.

Поёни мақола. Қасам ба ҷонам, ки димоғам аз ҳама сӯхтааст. Худамро дар ватан на, дар гӯри бародарӣ тасаввур мекунам. Моҳе пеш гушнашинии сиёсӣ эълон кардам, ба ҳаёле, ки дигарон ҳамроҳ мешаванд. Хусусан, адибон,

олимон, ҳунарпешаҳо, журналистон. Бахше, ки созмон
додани ҳукумати раиси ҷумҳурият ва манфиати ҳамагон дар
пеш меистод. Аммо, ҳайҳот!

Ҳама ба аёдати ман барои тамошо меомаданд, зайле, ки ба
ҷаноза ё оши худой меомада бошанд.

Эй оши худоихӯрон, бо шумо зистанам ҳайф. Ҳайф, ҳайф,
ҳайф... Аламон аз шумо!

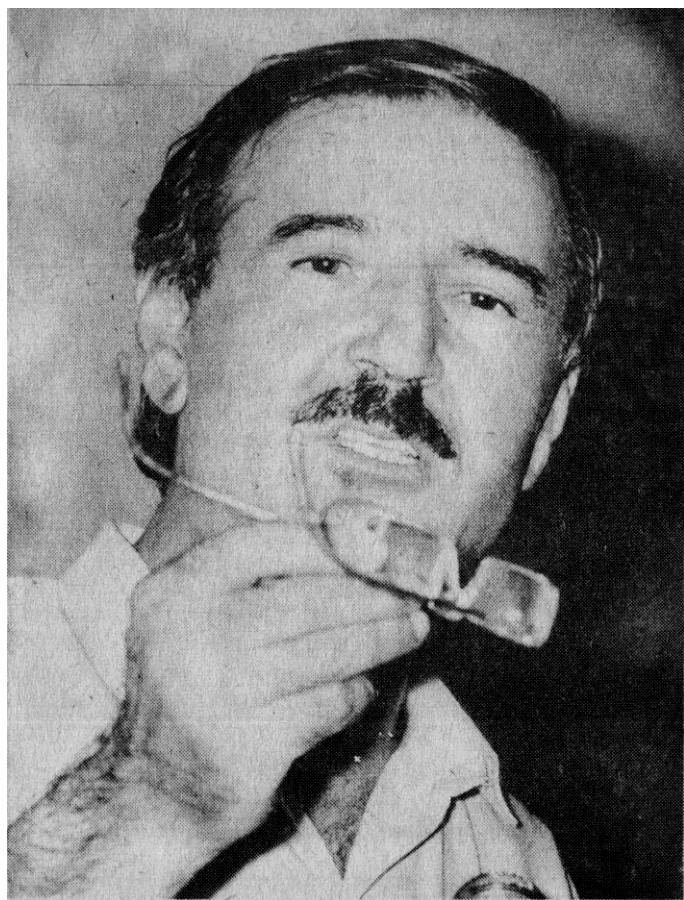
14 феввали 1991.

Рӯ ба сиёсат

Дар анчумани депутатҳои халқи Тоҷикистон

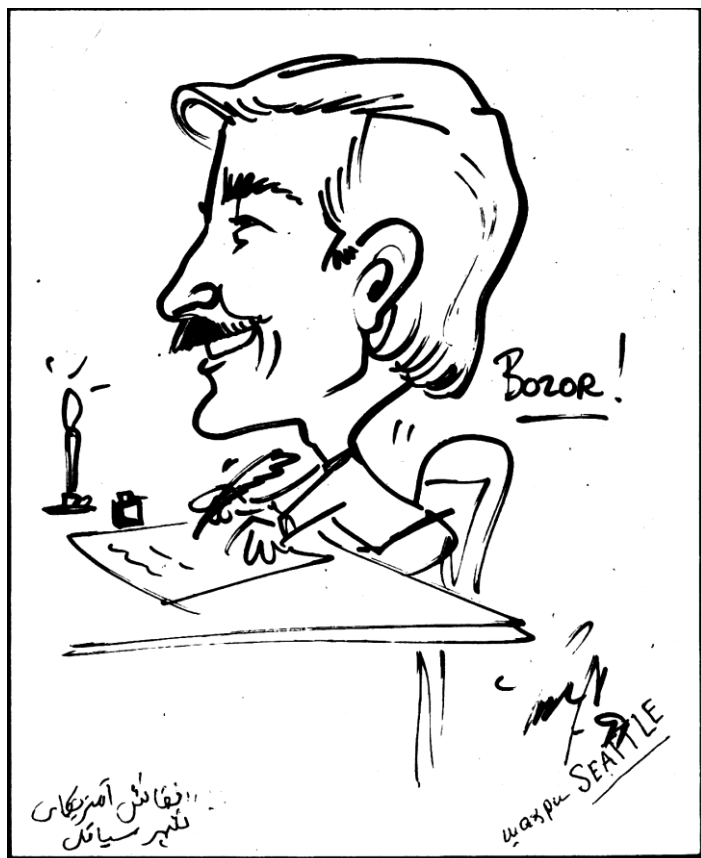
Дар конфронси муассисони
Ҳизби демократи Тоҷикистон

Дар рӯзҳои гуруснанишинии сиёсӣ

Дар рӯзҳои машварати қувваҳои демократи мамлакат
Душанбе 11-12 майи соли 1991

HUF ENTERPRISES • 2819 CLAREMONT DR. NO. • TACOMA, WA 98407 • (206) 752-8389

Дар Амрико.

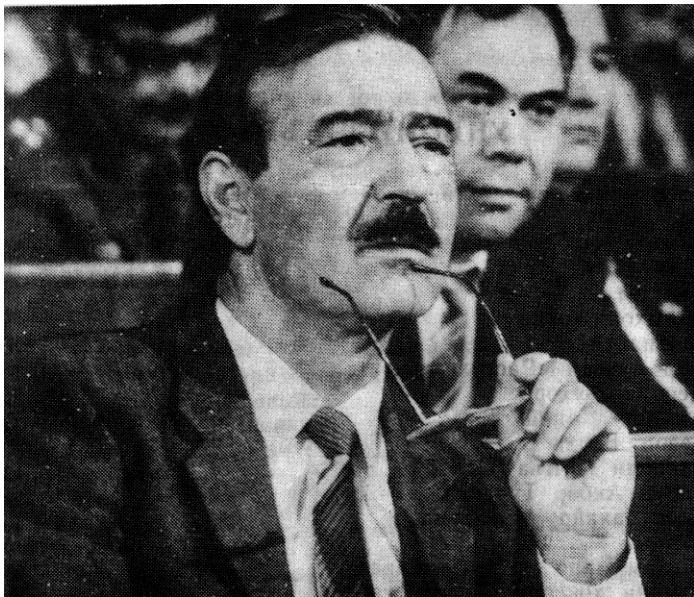
Моҳи августи соли 1991

Ҳазли дӯстонаи сураткаши кӯчаи ш. Сиэтл.

4 октябри соли 1991. Душанбе. Майдони «Озодӣ».

3 октябри соли 1991. Сессияи фавқуллодаи Шӯрои Олии
чутхурии Тоҷикистон. Аз гуфтору рафторҳои
ноҷавонмардона ва дасисаҳои «депутатҳои халқ» оқибат
ба танг омада Бозор Собир лаҳзае пас ба минбар
мебарояд ва эълон медорад: «Агар шумо намояндаи
мардум бошед, пас ман намояндаи мардум нестам» ва
мандати депутатиашро месупораду аз толор мебарояд.

УНВОНИ ШЕЪРҲО

ЗАНИ ТОҶИК ВА ПАХТА	3
ҚАСАМИЯ	5
БАҲОРУ МАЗОР	6
ТИФЛИС	8
ДЕПУТАТ.....	10
ОДАМҲОИ МОШИН	12
ЗИЛЗИЛА	14
ДАР БУНЁДИ «РАСТОХЕЗ»	16
ДЕВОРИ БУХОРО	18
АҲМАДИ ДОНИШ	20
ҒАЗОИ ВОСЕЪ.....	22
ЁДКАРДИ ҶУМЪА ОДИНА	24
Барои АКБАР ТУРСУН	25
ЁДАТ БА ХАЙР, МУАЗЗАМА!	26
ЭЛОК.....	27
АШКАМ МАРО ГУЛҶУЛА МЕЗАНАД.....	29
ЗАМИНИ ХОКСОРИ КҶДАКӢ, ТАБРИК	31
КӢҲӢ ЛОЛАГАРДАН	33
БАҲОР ОМАД... ..	35
ГУРГ ВА БАРФ	37
ЧАШМИ КАБУДИ СУҒДӢ.....	38
АЗ ШАРШАРАИ МӢЯТ.....	39
НИШОНАГУЗОРИ.....	40
ОВЕЗГОӢИ ОВОЗ.....	42
ХАРИТА.....	44
ДИЛХУНУК.....	46
ОҒОЗИ ИШҚАМ... АНҶОМИ ИШҚАМ.....	47
ФАСЛИ ОБШУСТАИ ЗАРД	48
ШЕЪРИ ҒАРҚИ ХУН	50
БО ТУ ЧУН ДЕВОР МЕШИНАМ	53
СОЛНОМАИ 1990.....	56
КОММУНИСТОНИ ҲОҶӢ	60

ТАРЧУМА АЗ ОСОРИ А. А. ФЕТ

НОМАҲОИ КЎҲНА.....	63
«ДАР ҲАВО ЯК ПАРАСТУ НАМОНДА»	64
«ТАМОМИ БОҒИ ТИРАИ ШАБОНА СОЯРЕЗ».....	65
БЕДҲО ВА ТЎСҲО	66
«ПОКИЗАВУ ШАБНАМРЕЗ ГУЛЧАНБАРИ РУХСОРАТ»	67
САФЕДОР	68
САНАВБАРҲО.....	69
«СОЯҲО ҚАД МЕКАШАНД АЗ СОЯҲО...».....	70
ТЎСИ МАҲЗУН	71
СОНАТ	72
ШОҲИН.....	73
«РЎЗИ СИЁҲ, ПОЁНИ РОҲ».....	74
«БЕҲУДА БА ШЕЪРИ КУНДИ НОГЎЁ...».....	75
БА ШИЛЛЕР	76
МОҲТОБ.....	77
ШАБИ МОҲИ МАЙ	78
МУРҒИ КУКУ	79
«ВАҲ, ИН ЧИ ШАБЕ! ИН ЧИ ҲАВОИ ФОРАМ...».....	80
«БОД ҚАМЧИН МЕЗАНАД АСПИ ДАРАХТОНРО...».....	81
«ИН ОФТОБИ ЗАРФИШОН...»	82
«ЗИНҲОР БЕДОРАШ МАКУН...»	83
«САР ЗАДАМ БЕРУН ЗИ АЙВОН...»	84
БА ШОПЕН	85
МАРГ.....	86
«ТАНГИ ҒУРУБ...»	87
ПАГОҲИИ КЎРАК	88
«ДАР КУМАИ КОҲУ АЛАФ ДАР ЯК ШАБИ ТОРИ ЧАНУБ»	89
«ЗЕРИ АНБЎҲИ АБРУ ДУД...».....	90
БО ШУМО ЗИСТАНАМ ҲАЙФ	91

Бозор Собир

ЧАШМИ САФЕДОР

Масъули чоп Имомназари Холшазар
Мухаррири техникӣ Абубакри Азизхоча

Матбааи нашриёти корхонаи иҷоравии «Тоҷикистон»

Poplar's Eye
Copyright © 1991 Bozor Sobir
All rights reserved.